

לקוטי תורה • סוכות • מאמר 2

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישעיה י"ב)

”ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה”

ניסוך היין הוא בחינת בינה — הבנה שאפשר לבטא במילים, והיא מביאה שמחה בכך שהיא מגלה את הנסתר. ניסוך המים של סוכות הוא בחינת חכמה, שלמעלה מאותיות, ולכן לא נכתב בתורה. בסוכות, בעקבות התשובה של יום הכיפורים, גם החכמה הרחוקה הזאת מתקרבת ומתגלה, ולכן שאיבת המים הייתה השמחה הגדולה ביותר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/likkutei-torah/sukkos/2/

הנקודה

ניסוך היין הוא בחינת בינה — הבנה שאפשר לבטא במילים, והיא מביאה שמחה בכך שהיא מגלה את הנסתר. ניסוך המים של סוכות הוא בחינת חכמה, שלמעלה מאותיות, ולכן לא נכתב בתורה. בסוכות, בעקבות התשובה של יום הכיפורים, גם החכמה הרחוקה הזאת מתקרבת ומתגלה, ולכן שאיבת המים הייתה השמחה הגדולה ביותר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע ניסוך המים של סוכות, בניגוד לניסוך היין הנוהג בכל השנה, אינו כתוב בתורה. היין משמח מפני שהוא בחינת בינה: ההבנה מוציאה את הנסתר אל הגלוי, וזו בדיוק עניינה של השמחה. בסוכות השמחה גדלה עד כדי כך שהיא פורצת את הכלי וניכרת לעין. המים הם בחינת חכמה — הבחינה השקטה והנמשכת כלפי מטה של הכוהנים, הגבוהה מן היין והשירה של הלויים. התורה שבכתב היא תורה של אותיות, השייכות לבינה; התורה שבעל פה היא בחינת חכמה, המשמעות שבתוך האותיות. לכן אפשר היה לכתוב את היין, ואילו המים נותרו הלכה שבעל פה שניתנה בסיני, בדומה לדברי חז"ל ש"דברי סופרים" (סופר, חכמה) חביבים יותר מ"ינה של תורה" (ספר, בינה). שאיבת המים "בששון" מחברת בין חכמה לבינה. "מעייני הישועה" ממלאים את המלכות, ה"כוס", ושומרים עליה מפני הכוחות החיצוניים. אותו רעיון מסביר גם מדוע ההקפות הן מנהג בלבד. לבסוף, בדרך כלל החכמה מאירה מרחוק ומביאה לביטול, ולא לשמחה; התשובה של יום הכיפורים, המגיעה לכתר, גורמת לה להאיר מקרוב בסוכות — שמחת הביטול הדוחה את הכוחות החיצוניים.

מבנה

1	השאלה, והיין כבחינת בינה	¶1
	מדוע ניסוך המים אינו כתוב? היין הוא בחינת בינה ושמחה; בסוכות השמחה פורצת את הכלי; המים הם בחינת חכמה, מדרגת הכוהנים, הגבוהה מן היין של הלויים.	
2	תורה שבכתב ותורה שבעל פה	¶2-3
	האותיות שייכות לבינה, ולכן התורה שבכתב (והיין) היא בחינת בינה ואפשר לכותבה; החכמה, שלמעלה מאותיות ולמעלה מסדר העולמות, היא התורה שבעל פה וניסוך המים. סופר, ספר וסיפור: חכמה, מחשבה ודיבור.	
3	"דברי סופרים" וחיבור החכמה והבינה	¶4
	הסופרים (סופר, חכמה) חביבים יותר מיין התורה (ספר, בינה); שאיבת המים (חכמה) בשמחה (בינה) מאחדת את שני הרעים.	
4	הכוס ומעייני הישועה	¶5
	המלכות היא כוס הישועות, המוגבהת ונשמרת מפני הכוחות החיצוניים; המעיינות שלה הם ערוצי החכמה והבינה, ומעייני החכמה הוא למעלה מנהר הבינה.	
5	ההקפות וריחוקה של החכמה	¶6
	ההקפות הן מנהג בלבד מפני שמקורן באורות המקיפים של אבא; בדרך כלל החכמה מאירה מרחוק, ואילו הבינה קרובה ומביאה שמחה.	

6 כיצד סוכות מקרב את החכמה

באמצעות התשובה של יום הכיפורים, המגיעה לכתר, החכמה מאירה בסוכות מקרוב ובגילוי – שמחת הביטול המרחיקה את הכוחות החיצוניים: "מעייני הישועה".

מושגים

ניסוך המים ניסוך המים

מים שהיו מנסכים על המזבח בכל יום מימי סוכות; הלכה שנמסרה למשה בסיני בעל פה. המאמר רואה בהם ביטוי לחכמה.

חכמה ובינה חכמה ובינה

הבזק ההשגה הראשון והעמקתו לכלל הבנה. הבינה קרובה ומביאה שמחה; החכמה היא למעלה ממילים ובדרך כלל "רחוקה". הן "שני רעים שאינם נפרדים".

סופר, ספר, סיפורסופר, ספר, סיפור

מספר יצירה: הכותב, הספר והסיפור, הנדרשים כחכמה, מחשבה (בינה) ודיבור. "דברי סופרים" הם מדרגת הסופר, שלמעלה מ"ינה של תורה" (ספר).

השמחה כגילוי הנסתרשמחה היא גילוי ההעלם

שמחה באה כאשר מה שהיה נסתר יוצא אל הגלוי; לכן שורשה בבינה, ובסוכות היא פורצת את הכלי.

מוחין דאבא ומוחין דאימאמוחין דאבא ומוחין דאימא

השכל של החכמה ושל הבינה, המקבילים למים וליין, לכוהנים וללויים, לשבת וליום טוב.

כוס הישועותכוס ישועות

מלכות דאצילות, המקבלת את השפע מכל הספירות וזקוקה ל"ישועה", כדי שהכוחות החיצוניים לא יינקו ממנה.

קטע 1 • 11

השאלה, והיין כבחינת כינה

1 ושאבתם מים¹ בששון^{2,3} ממעיני הישועה⁴ (בישעיה י"ב). הנה בכל השנה היה ניסוך היין ע"ג מזבח והוא מפורש בתשכ"כ בהדיא בכמה מקומות.

"ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" (ישעיהו יב). והנה, במשך כל השנה היה ניסוך היין על גבי המזבח, והדבר מפורש בתורה שבכתב במקומות רבים.

המאמר פותח בפסוק מישעיהו, שחכמים קישרו לשמחת בית השואבה בחג הסוכות. הוא מתחיל מעובדה הלכתית: כל השנה ניסכו יין על המזבח עם הקרבנות, והתורה שבכתב אומרת זאת במפורש במקומות רבים.

ובחג הסוכות היה עוד גם ניסוך המים ע"ג המזבח כל שבעת ימי החג. והוא הלכה למשה מסיני^{5,6,7} (סוכה ל"ד⁸ אי זבחים ק"י ע"ב)

ובחג הסוכות היה גם ניסוך מים על גבי המזבח, בכל שבעת ימי החג. והלכה זו נמסרה למשה מסיני (סוכה לד ע"א; זבחים קי ע"ב),

בסוכות ניסכו מים על המזבח בכל יום מימי החג. ניסוך המים הוא "הלכה למשה מסיני" — מסורת שבעל פה מסיני, ולא דבר שנכתב בתורה.

שאינו מפורש בהדיא בתשכ"כ רק דרבנן סמכוה אקראי ושאבת המים היה בשמחה גדולה ע"ש ושאבתם מים בששון כו' כמבואר במסכת סוכה ספ"ד ורפ"ה.

שאינו מפורש בתורה שבכתב, אלא שחכמים סמכו אותו על הפסוקים. ושאבת המים נעשתה בשמחה גדולה, על שם "ושאבתם מים בששון" וכו', כמבואר במסכת סוכה בסוף פרק ד ובתחילת פרק ה.

בתלמוד נמצא רק רמז לניסוך המים בפסוקים ("חכמים סמכו אותו על הפסוק"). שאיבת המים נעשתה במסגרת שמחת בית השואבה המפורסמת, חגיגה גדולה כל כך שהמשנה בסוכה מתארת אותה בהרחבה; השמחה קשורה למילה "בששון" שבפסוק מישעיהו.

ויש להבין הטעם למה אינו מפורש בתושב"כ כו' (ועיין מזה בזהר בסוף חלק א' בהשמטות ד"א ע"ב ודי"ב ע"א וע"ב).

ויש להבין את הטעם לכך שאינו מפורש בתורה שבכתב וכו'. (ועיין בזה בזהר, בסוף חלק א, בהשמטות, דף יא ע"ב ודף יב ע"א-ע"ב).

זו השאלה שהמאמר מבקש לענות עליה: מדוע ניסוך המים אינו מופיע בתורה שבכתב? אדמו"ר הזקן מציין שהזוהר דן בנושא בהשמטות לחלק א.

והנה בתחלה צ"ל ענין ניסוך היין כי הנה ביין כתיב (שופטים ט') החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים⁹ בהיות ידוע דבינה אם הבנים היא השמחה כמ"ש אם הבנים שמחה.¹⁰

והנה תחילה יש לבאר את ענין ניסוך היין. על היין נאמר (שופטים ט) "החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים". וידוע שבינה, אם הבנים, היא השמחה, כמו שנאמר "אם הבנים שמחה".

לפני שהוא מסביר את המים, הוא מסביר את היין. בפסוק ממשל יותם נקרא היין "המשמח אלקים ואנשים". בקבלה, בינה, כוח ההבנה, נקראת "אם הבנים" (מפני שהיא מולידה את המדות), והפסוק בתהילים קושר את האם לשמחה.

כי השמחה היא גילוי ההעלם לכן נמשך דוקא מבחי' בינה שהוא כשמבין ומשיג תעלומות חכמה שנמשך בגילוי בהבנה והשגה ממש שמישג אותו בטוב אז יהיה השמחה.

כי השמחה היא גילוי של מה שהיה בהעלם, ולכן היא נמשכת דווקא מבחינת בינה: כאשר אדם מבין ומשיג את הדברים הנסתרים שבחכמה, והם נמשכים לגילוי בהבנה והשגה ממש, עד שהוא תופס אותם היטב, אזי תהיה שמחה.

בשיטה זו, שמחה נוצרת כשדבר שהיה נסתר יוצא אל הגילוי. חכמה היא תובנה שעדיין מצויה במצב ראשוני; בינה מפתחת אותה עד שהיא מובנת באמת. רק כשהרעיון נתפס בכירור, האדם חש שמחה.

משא"כ כשעדיין אינו משיג הדבר בהשגה היטב רק הוא עדיין נעלם בכח חכמתו ואינו בגילוי אצלו ממש לא יקבל עונג ושמחה כלל.

לעומת זאת, כאשר עדיין אינו משיג את הדבר היטב, אלא הוא עדיין נסתר בכוח חכמתו ואינו מתגלה אצלו ממש, לא תהיה לו הנאה או שמחה כלל.

הצד השני: כל עוד הרעיון כלוא בהבוק הלא מפותח של חכמה ולא התברר, אין בו הנאה או שמחה. לכן השמחה מושרשת בבינה ולא בחכמה.

אך הנה בינה נק' ג"ע עלמא דאתכסיא וכמ"ש בזח"א ויצא (קנ"ג ב' קנ"ד ובשאר דוכתי).

אך בינה נקראת גן עדן, "עלמא דאתכסיא" — העולם הנסתר, כמו שכתוב בזוהר חלק א, פרשת ויצא (דפים קנ"ב-קנ"ד ע"א, ובמקומות נוספים).

ובכל זאת, בינה עצמה נקראת בזוהר "העולם הנסתר" (עלמא דאתכסיא), וגם גן עדן העליון. כלומר, בינה היא דרגה נסתרת שצריכה בעצמה לצאת אל הגילוי; החלק הבא מסביר מי עושה זאת.

וזה היה עבודת הלויים דכתיב ועבד הלוי הוא¹¹ שממשיכים בחי' הוא דהיינו עלמא דאתכסיא הוא דא עתיקא^{12,13} המלוכש בבינה מהעלם אל הגילוי והיינו ע"י השיר שהיו אומרים על היין שהוא בחי' בינה.^{14,15}

וזה הייתה עבודת הלויים, כמו שנאמר "ועבד הלוי הוא": הם המשיכו את בחינת "הוא", כלומר את העולם הנסתר — "הוא", דא עתיקא — המלוכש בבינה, מן ההעלם אל הגילוי. הדבר נעשה באמצעות השירה שהיו אומרים על היין, שהוא בחינת בינה.

את הפסוק "ועבד הלוי הוא" קוראים כך: עבודת הלויים מגלה את הדרגה הנקראת "הוא", הדרגה הנסתרת שבגוף שלישי. הזוהר אומר ש"הוא" הוא עתיקא (הדרגה הפנימית שבכתר, התענוג האלוהי), המלוכש בבינה. הלויים גילו אותו באמצעות השירה ששרו בעת ניסוך היין, והיין הוא בינה.

וזהו ענין יין המשמח אלקים ואנשים שמביא אלקות לידי גילוי לאנשים דהיינו ע"י הבינה שמבין ומשיג גדולת ה' תתלהב נפשו בה'

וזהו פירוש "יין המשמח אלקים ואנשים": הוא מביא את האלוקות לידי גילוי אצל בני האדם. כלומר, באמצעות הבינה, כאשר אדם מבין ומשיג את גדולת ה', נפשו תתלהב בה'.

"משמח אלקים ואנשים" פירושו שהיין (בינה) מביא את האלוקות לגילוי עבור בני האדם. למעשה, כאשר אדם מתבונן בגדולת ה' ומבין אותה, ההבנה מציתה בנפשו אהבה לה'.

וזהו ג"כ בחי' יין הגשמי שגורם ג"כ השמחה וגילוי ההעלם נכנס יין כו" ¹⁶ (ועי' עוד מענין ועבד הלוי הוא בד"ה אז ישיר ¹⁷ משה ובניי ומענין הוא בד"ה לך לך ¹⁸ גבי הוא עשנו).

וזו גם בחינת היין הגשמי, שגם הוא גורם לשמחה ולגילוי ההעלם: "נכנס יין...". (ועיין עוד בעניין "ועבד הלוי הוא" במאמר המתחיל "אז ישיר משה ובני ישראל", ובעניין "הוא" במאמר המתחיל "לך לך", על הפסוק "הוא עשנו").

גם היין הגשמי פועל כך בדרגתו: הוא מביא שמחה ומגלה את הנסתר, כפי שאומר התלמוד: "נכנס יין, יצא סוד". ההפניה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים בתורה אור הדנים בהרחבה במילה "הוא".

אך ההפרש בין ניסוך היין שבכל השנה לבחי' מועדים לשמחה ובפרט סוכות זמן שמחתנו שהיה בהם ג"כ ניסוך היין הוא

אך ההבדל בין ניסוך היין שבכל השנה לבין בחינת "מועדים לשמחה", ובייחוד חג הסוכות, "זמן שמחתנו", שגם בו היה ניסוך היין, הוא כך:

יין נוסך כל השנה, וגם במועדים, ובייחוד בסוכות, "זמן שמחתנו". מהו אפוא ההבדל בין ניסוך היין הרגיל לניסוך שבמועד? התשובה מובאת באמצעות משל.

כמו עדי"מ אדם כשנתפעל ושמח מאיזה דבר אעפ"כ יכול להיות השמחה וההתפעלות אצלו בהעלם מזולתו שיהיה תוכו רצון חדוה ושמחה ואינו גלוי לעין כל

על דרך משל, אדם שמתרגש ושמח מדבר כלשהו יכול בכל זאת להסתיר את שמחתו והתרגשותו מאחרים: תוכו רצון חדוה ושמחה, אך הדבר אינו גלוי לעיני כול.

אדם יכול להתרגש ולשמח בדבר כלשהו, אך לשמור זאת בפנים; הוא מלא שמחה בתוכו (הביטוי "תוכו רצון" לקוח משיר השירים), אך איש אינו רואה זאת.

אבל כשנתפעל ונשמח מאד מאיזה דבר אזי נראה שמחתו לעין כל ומרנן ומרקד ברגל ומטפח ביד שאינה יכול להיות בהסתר מרוב גדולת השמחה.

אבל כאשר הוא מתרגש ושמח מאוד מדבר כלשהו, שמחתו נראית לעיני כול, והוא שר, רוקד ברגליו ומטפח בידיו, מפני שאינה יכולה להישאר נסתרת לנוכח עוצמת השמחה.

כאשר השמחה גדולה מאוד, אי אפשר להשאיר אותה בפנים: היא מתפרצת לשירה, לריקוד ולמחאות כפיים. ההבדל הוא בעוצמה; שמחה גדולה דיה אינה יכולה להישאר כלואה.

כך כל השנה אף שנתפעל מאלהות אי"ס ב"ה הממכ"ע וסוכ"ע עאפ"כ הוא בהעלם אצלו שאור השמחה מתעלם בהכלי והכלי מגבילתו

כך גם במשך כל השנה: אף שאדם מתרגש מהאלוקות של אין סוף ברוך הוא, הממלא כל עלמין והסובב כל עלמין, בכל זאת היא נסתרת אצלו, כי אור השמחה מתעלם בכלי והכלי מגביל אותו.

בעבודת ה', אדם עשוי להיות נרגש מגדולת ה' כל השנה, הן מכך שהוא ממלא כל עולם מבפנים והן מכך שהוא מקיף את כל העולמות מבחוץ. ובכל זאת, הרגש נשאר בפנים; "אור" השמחה נתון בתוך "כלי" של איפוק רגיל, והכלי מגביל אותו.

אבל בחג הסוכות נראה שמחתו לעין כל שהאור בוקע הכלי מחמת רוב גדולת אור השמחה וריבוי גילוי ההעלם

אבל בחג הסוכות שמחתו נראית לעיני כול, מפני שהאור בוקע את הכלי, לנוכח עוצמתו הגדולה של אור השמחה וריבוי גילוי ההעלם.

בסוכות אור השמחה גדול כל כך שהוא בוקע את הכלי ונראה בגלוי. זהו הממד הנוסף של החג מעבר לניסוך היין שבמשך השנה.

(ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי¹⁹ ועמ"ש ר"פ שלח בד"ה ענין המרגלים²⁰ בפ"י זבת חלב ודבש שהוא מחמת תוספת האור והגילוי לא יוכלו הכלים להעלים כו')

ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "ה' לי בעוזרי", וכמה שכתוב בתחילת פרשת שלח, במאמר המתחיל "ענין המרגלים", (בפירוש "זבת חלב ודבש": שהכלים אינם יכולים להעלים לנוכח תוספת האור והגילוי וכו')

שתי הפניות: מאמר מאוחר יותר בלקוטי תורה (לשמיני עצרת), ומאמר בפרשת שלח על "ארץ זבת חלב ודבש". שם מוסבר ה"זוב" באותו אופן: כשהאור והגילוי מתרבים, הכלים כבר אינם יכולים להסתיר אותם.

ושמחה זו היא הרעש הגדול כמו שמרנן ומרקד כשנשמח בגשמי כן ויותר מכן הוא הרנון והרקוד ברוחניות בשירות ותשבחות לפני ה' כמ"ש והאופנים בראש גדול.

וזו השמחה שהיא "הרעש הגדול": כשם שאדם שר ורוקד כשהוא שמח בדבר גשמי, כך — ואף יותר מכך — השירה והריקוד ברוחניות, בשירות ותשבחות לפני ה', כמו שנאמר "והאופנים ברעש גדול".

השמחה המתפרצת הזאת נקראת "הרעש הגדול" (בנוסח הדפוס "בראש" כנראה צריך להיות "ברעש", כפי שמצוין בהערת קה"ת ובתפילת שחרית). בתפילה נאמר שהאופנים, סוג של מלאכים, מתרוממים "ברעש גדול". כשם ששמחה גשמית מתבטאת בשירה ובתנועה, כך גם השמחה הרוחנית — ואף ביתר שאת.

זהו ענין ניסוך היין של כל הנשנ וגם בסוכות היו מנסכים גם יין. וניסוך המים הוא היה בחג הסוכות לבד היו מנסכים יין בספל זה ומטם בספל זה מערבי של מים²¹ כו'.²²

זהו ענין ניסוך היין שבכל השנה, וגם בסוכות היו מנסכים יין. ניסוך המים היה בחג הסוכות בלבד: היו מנסכים יין בספל זה ומים בספל זה — "מערבי של מים" וכו'.

לסיכום: זהו ניסוך היין שבמשך השנה. בסוכות ניסכו את שניהם, יין בקערת כסף אחת ומים באחרת; המשנה אומרת שהקערה המערבית נועדה למים. (בנוסח הדפוס "הנשנ" ו"ומטם" כנראה צריך להיות "השנה" ו"ומים".)

וניסוך היין הוא בחינת בינה וניסוך המים הוא ²³ בחינת חכמה והוא גבוה מאד נעלה מניסוך היין.

וניסוך היין הוא בחינת בינה, וניסוך המים הוא בחינת חכמה, והוא גבוה ונעלה מאוד מניסוך היין.

המשוואה המרכזית של המאמר: היין מקביל לבינה והמים לחכמה. מאחר שחכמה למעלה מבינה, ניסוך המים נעלה מניסוך היין.

והענין כי זהו כחיד כהנים ולוים כמ"ש בזהר (ח"ג דל"ט ע"א) דיין מסטרא דליואי אתי כו' וסטרא דכהנא מיין צלילן נהירין.

והענין הוא שזהו בחינת כהנים ולוים, כמו שכתוב בזהר (חלק ג, דף לט ע"א): "יין מסטרא דליואי אתי וכו', 'וסטרא דכהנא מיין צלילן נהירין'.

הזהר קושר את היין ללוים ואת המים הצלולים והמאירים" לכהן. (בנוסף הדפוס "בחינת" כנראה צריך להיות "בחי", כלומר "בחינת").

כי טבע המים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך והוא בחי' כהן שהשפעה יורדת לכהן ומשם לכל ההננים כמארז"ל כה"ג נוטל חלק בראש ^{24, 25} מדת ראש הוא משפיע ויין הוא בחינת לויים

כי טבע המים לרדת ממקום גבוה למקום נמוך, וזוהי בחינת הכהן: ההשפעה יורדת לכהן הגדול ומשם לכל הכהנים, כפי שאמרו חז"ל: "כהן גדול נוטל חלק בראש". בחינת ראש היא המשפיעה, והיין הוא בחינת הלוים

המים זורמים כלפי מטה, וכך גם תפקיד הכהן: הברכה וההשפעה יורדות תחילה לכהן הגדול, וממנו ליתר הכהנים, כמו שהראש מזרים חיות לגוף. ההלכה שהכהן הגדול נוטל את חלקו ראשון מראה שהוא "ראש" שדרכו יורדת ההשפעה. היין, לעומת זאת, שייך ללוים

שהוא ההעלאה ממקום נמוך למקום גבוה מאד והוא ג"כ לארמא קלא ברעש ושיר שהוא בחי' התגלות כמארז"ל כל בעלי השיר יוצאים בשיר. ²⁶

שהיא העלאה ממקום נמוך למקום גבוה מאד. היא גם "לארמא קלא", להרים את הקול ברעש ובשירה, שהיא בחינת גילוי, כמו שאמרו חז"ל: "כל בעלי השיר יוצאים בשיר".

עבודת הלוים נעה מלמטה למעלה, והיא נשמעת בקול רם: הרמת הקול בשירה, שהיא גילוי. אדמו"ר הזקן משחק על המשנה בהלכות שבת, שבה "שיר" הוא שרשרת או קולר של בהמה; הוא קורא זאת כ"שיר" במובן של שירה, המאפיינת את עבודת הלוים

משא"כ מים הוא בחשאי כמו בחי' כהנים דעובדוי בחשאי אינון כו' וכמו שבחי' כהנים גבוה מבחי' לויים כמ"ש וילוו עליך וישרתוך ²⁷ כך ניסוך המים גבוה מאד נעלה מניסוך היין

לעומת זאת, המים הם בחשאי, כמו בחינת הכהנים, "דעובדוי בחשאי אינון" וכו'. וכשם שבחינת הכהנים גבוהה מבחינת הלוים, כמו שנאמר "וילוו עליך וישרתוך", כך ניסוך המים גבוה ונעלה מאוד מניסוך היין.

המים הם בחשאי, בדומה לכהנים, שעבודתם נעשית בחשאי, כפי שנאמר בביטוי הארמי המצוטט כאן. התורה אומרת שהלוים "יתלוו אליך" וישרתו את הכהנים (אהרן), ובכך מראה שהכהנים במעמד גבוה יותר; כך גם המים למעלה מהיין

(ובפרט שהיה מים חיים שנודע מדרגתם הגבה מאד נעלה בבחינת חכמה כמ"ש במ"א גבי מים חיים דקידוש מי חטאת²⁸ כו' גם כמ"ש בדרוש והגדת לבנך

ובייחוד מכיוון שהיו אלה מים חיים, שמעלתם ידועה כגבוהה ונעלה מאוד, בבחינת חכמה, כמו שכתוב במקום אחר בעניין מים חיים, של קידוש מי חטאת וכו', וכן כמו שכתוב בדרוש "והגדת לבנך"

מי הסוכות היו "מים חיים" ממעיין השילוח, הקשורים לחכמה; אותו ביטוי משמש גם למי המעיין המעורבים באפר הפרה האדומה. הוא מפנה גם לדרוש "והגדת לבנך", העוסק ביום טוב ובשבת. (בנוסף הדפוס "הגבה" כנראה צריך להיות "הגבוה").

בענין ההפרש שבין יו"ט לשבת זהו ג"כ מוחין דאימא ומוחין דאבא ובמ"א נת' שזהו ג"כ ההפרש בין ברכה לקדושה גם לכן ככהנים נאמר וקדשתו ובלוים כתיב לטהרם כמ"ש במ"א בדי"ה שבת שבתון וע"פ ושמתי כדכד):^{29, 30, 31}

בעניין ההבדל בין יום טוב לשבת, שגם הוא מוחין דאימא ומוחין דאבא; ובמקום אחר נתבאר שזהו גם ההבדל בין ברכה לקדושה. לכן גם נאמר על הכהנים "וקדשתו", ועל הלויים נאמר "לטהרם", כמו שכתוב במקום אחר במאמר המתחיל "שבת (שבתון) ועל הפסוק "ושמתי כדכד"

הדרוש מסביר שיום טוב משקף מוחין דאימא (שכל של בינה, שאפשר להשיגו), ואילו שבת משקפת מוחין דאבא (שכל של חכמה, שלמעלה מהשגה); ובמקום אחר מוסבר שזהו גם ההבדל בין "ברכה" ל"קדושה". התורה אומרת שהכהנים "יתקדשו", כלומר שייכים לקדושה — חכמה; ואילו על הלויים נאמר "לטהרם", טהרה — בינה, בהתאם לאותו דפוס.

קטע 2 • 211-3

תורה שבכתב ותורה שבעל פה

2 ב והנה נודע ענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה שתורה שבכתב הוא רק בחינת אותיות וצירופיהן וכמארז"ל כל התורה שמותיו של הקב"ה.³²

ב. והנה ידוע עניינה של תורה שבכתב ושל תורה שבעל פה: תורה שבכתב היא רק בחינת אותיות וצירופיהן, כמו שאמרו חז"ל: "כל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא"

סעיף ב פותח את התשובה לשאלה שבתחילת המאמר בהבחנה בין שתי התורות. תורה שבכתב מוגדרת באמצעות אותיותיה וצירופיהן; חז"ל אף אומרים שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה, כלומר שאותיותיה עצמן קדושות.

ולכן כל אותיותיה מנויות³³ לכל יעדיף ויחסיר וכל אות צ"ל בדמותו ותבניתו והנגיעה פוסלת³⁴ והנה האותיות הן בבחינת בינה וכמ"ש במ"א ע"פ ופתחת עליו פתוחי³⁵ חותם וע' בהרמ"ז ר"פ ויקרא.

לכן כל אותיותיה נמנות, כדי שלא להוסיף ולא לגרוע; כל אות צריכה להיות בצורתה ובתבניתה, ונגיעה בין אותיות פוסלת. והנה האותיות הן בחינת בינה, כמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "ופתחת עליו פתוחי חותם"; ועיין בהרמ"ז בתחילת פרשת ויקרא.

לכן בודקים ספר תורה אות אחר אות: אסור שתתווסף או תחסר אות, לכל אות צורה נכונה, ואותיות שנוגעות זו בזו פוסלות את הספר. לדבריו, האותיות שייכות לבינה; הוא מפנה לדיון אחר על הפסוק העוסק בציץ הזהב של הכהן הגדול, ולרמ"ז (רבי משה זכות), מקובל שפירש את הזוהר

וכנראה בחוש שכשכל השכל לכלל הבנה והשגה מתגלים בו בחי' אותיות במחשבה. אבל בבחי' חכמה שהוא למעלה משכל המושג אין בו בחי' אותיות עדיין.

וכפי שניכר בחוש, כאשר השכל מגיע לידי הבנה והשגה, מתגלות בו בחינת אותיות שבמחשבה. אבל בבחינת חכמה, שהיא

זו חוויה שכל אדם יכול לבדוק: כל עוד רעיון הוא הבזק של תובנה בלבד (חכמה), אין בו עדיין מילים; כשהוא מתפתח ומובן (בינה), הוא מקבל צורה של מילים, "אותיות", במחשבה. לכן האותיות מאפיינות את הבינה

וזוהו ענין אותיות התורה שהתשב"כ היא בבחי' בינה ובינה נקרא ספר תורה כמ"ש בזהר (ויקהל³⁶ רף רי"ש).

וזוהו ענין אותיות התורה: תורה שבכתב היא בבחינת בינה, ובינה נקראת ספר תורה, כמו שכתוב בזהר (ויקהל, דף רי"ש)

מכאן שתורה שבכתב, תורת האותיות, שייכת לבינה; הזוהר מכנה את הבינה עצמה "ספר תורה"

והיינו בחינת אותיות המחשבה ואע"ג דאורייתא מחכמה נפקת³⁷ לגבי המאציל היא בחי' חכמה אבל לגבי הנבראים היא בחי' בינה [ולכן חמשים יום מיצ"מ עד מתן

כלומר, בחינת אותיות המחשבה. ואף על פי שהתורה מחכמה נפקת, ביחס למאציל היא בחינת חכמה, אך ביחס לנבראים היא בחינת בינה. [ולכן חמשים יום מיציאת מצרים עד מתן

הוא מתייחס לקושי: הזוהר אומר שהתורה יוצאת מחכמה. התשובה היא שמצד הקב"ה, המאציל, התורה היא חכמה; אך כשהיא מגיעה לנבראים היא מקבלת צורה של בינה. הוא מוסיף בסוגריים דוגמה שנמשכת בחלק הבא

תורה כנגד חמשים שערי בינה³⁸ וביום החמשים שער הני ניתנה תורה וע' בזהר תצוה דקפ"ג ע"א ותשבע"פ היא בחי' חכמה ושם אין האותיות עיקר כל כך

תורה, כנגד חמשים שערי בינה, וביום החמשים, שער החמשים, ניתנה תורה; ועיין בזהר תצוה, דף קפג ע"א. ותורה שבעל פה, היא בחינת חכמה, ושם האותיות אינן העיקר כל כך

התורה ניתנה לאחר חמשים יום, כנגד "חמשים שערי בינה" שעליהם מדבר התלמוד; הדבר מראה שתורה שבכתב היא בינה. תורה שבעל פה, לעומתה, היא חכמה, ובה האותיות חשובות פחות

אלא השכל וההשכלה היא העיקרית המתגלית בתוך האותיות ולכן אין מדקדקין באותיותיה כ"כ כי בתשבע"פ העיקר היא החכמה וההשכלה

אלא העיקר הוא השכל וההשכלה המתגלים בתוך האותיות. לכן אין מדקדקים כל כך באותיותיה, כי בתורה שבעל פה העיקר הם החכמה וההשכלה,

בתורה שבעל פה העיקר הוא הרעיון שהמילים נושאות, ולא הנוסח המדויק. לכן אין מקפידים בה על כל אות באותה מידה כמו בספר תורה.

וכמו שאמרו בגמ' מאי טעמא דר' מאיר כו' שהוא בחי' טעמים והוא בחי' חכמה כנודע

כמו שאמרו בגמרא "מאי טעמא דרבי מאיר" וכו': זהו בחינת טעמים, והיא בחינת חכמה, כידוע.

השאלה התלמודית השגורה "מאי טעמא דרבי מאיר?", מה טעמו של רבי מאיר, מראה שתורה שבעל פה עוסקת בטעמים. בקבלה, הטעמים שייכים לחכמה.

(ואף שלמטה הרי תשב"כ הוא בחינת ז"א ותשבע"פ היא בחינת מל' הרי אדרבה באמת בחכמה יסד ארץ⁴⁰ שהיא מל'⁴¹ תושבע"פ וכוונן שמים ז"א תשב"כ הוא בתבונה וע' מ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי⁴² כו')

ואף שלמטה תורה שבכתב היא בחינת ז"א ותורה שבעל פה היא בחינת מלכות, הרי אדרבה: באמת "בחכמה יסד ארץ", (שהיא מלכות — תורה שבעל פה; ואילו "כוונן שמים", ז"א — תורה שבכתב, הוא "בתבונה". ועיין במה שכתוב על הפסוק "השמים (כסאי והארץ הדום רגלי" וכו').

קושי: בקבלה מקובל לקשור את תורה שבכתב לז"א (המדות, "שמים") ואת התורה שבעל פה למלכות ("ארץ"), דבר שנראה כאילו התורה שבעל פה נמוכה יותר. אדמו"ר הזקן משיב מפסוקי משלי: הארץ (מלכות, התורה שבעל פה) נוסדה "בחכמה", ואילו השמים (ז"א, תורה שבכתב) כוננו "בתבונה", כלומר בכינה. לכן בשורשן תורה שבעל פה באה מחכמה ותורה שבכתב מכינה.

ובזה יובן ענין הנ"ל שניסוך היין כתיב בתורה וניסוך המים לא נכתב בתורה רק הלכה למשה מסיני.

ובכך יובן העניין האמור לעיל: ניסוך היין כתוב בתורה, ואילו ניסוך המים אינו כתוב בתורה, אלא הוא הלכה למשה מסיני.

כעת מתבררת התשובה לשאלה שבפתיחה: ניסוך היין כתוב בתורה, ואילו ניסוך המים הוא רק הלכה שבעל פה שנמסרה למשה מסיני.

והיינו כי יין הוא בחי' בינה תשב"כ וזהו פ"י יינה של תורה וכדלקמן ולכן יכולה להכתב בתשב"כ.

כלומר, מפני שהיין הוא בחינת בינה, תורה שבכתב. זהו פירוש "יינה של תורה", כפי שיתבאר בהמשך; לכן אפשר לכתוב אותו בתורה שבכתב.

יין הוא בינה, אותה בחינה של תורה שבכתב; זהו פירוש הביטוי "יינה של תורה", שיוסבר בהמשך. מה ששייך לבינה ניתן לכתוב באותיות, ולכן אפשר היה לכתוב את ניסוך היין.

משא"כ ניסוך המים שהוא בחי' חכמה אינה יכולה להיות כתוב בתשבי"כ שתתפשט בבחי' כתב אותיות והוא בחי' מוחין דאבא ומוחין דאימא

לעומת זאת, ניסוך המים, שהוא בחינת חכמה, אינו יכול להיכתב בתורה שבכתב ולהתפשט בבחינת כתב ואותיות. והוא בחינת מוחין דאבא ומוחין דאימא.

המים הם חכמה, שלמעלה מהאותיות, ולכן אי אפשר היה לפרוס אותם למילים כתובות. המים והיין מקבילים למוחין דאבא ולמוחין דאימא — חכמה ובינה.

(ולפמ"ש בע"ח שכו"ס ספ"א⁴³ מובן שכערך האצי' למעלה מהבריאה כך ערך החכמה למעלה מהבינה באצילות עצמו והיינו שבינה היא בריאה שבאצילות משא"כ חכמה ובפרטות בחי' חכמה שנקרא מים חיים היא בחי' אצילות שבאצילות

ולפי מה שכתוב בעץ חיים, שער כו, סוף פרק א, מובן שכשם שאצילות נעלית מבריאה, כך חכמה נעלית מבינה בתוך עולם) האצילות עצמו. כלומר, בינה היא בריאה שבאצילות, ואילו חכמה — ובייחוד בחינת החכמה הנקראת מים חיים — היא בחינת אצילות שבאצילות.

בסוגריים ארוכים אלה, על פי עץ חיים (תורת האר"י כפי שנרשמה בידי רבי חיים ויטאל), מוסבר שהפער בין חכמה לבינה בתוך אצילות דומה לפער שבין אצילות לבריאה: בינה היא ה"בריאה" של עולם האצילות, ואילו חכמה, ובייחוד החכמה הנקראת "מים חיים", היא ה"אצילות" של עולם האצילות. (הערות קה"ת אומרת שמספר שער כו הוא לפי מהדורות שקלוב משנת 1800; במהדורות המקובלות כיום מדובר בשער ארבעת העולמות, סוף פרק ב.).

והיינו שבחי' בינה⁴⁴ נקרא מי דקיימא לשאלה שעם היותו בחי' העלם הוא ההעלם של הגילוי וכענין דכתיב יוצר אור ובורא חושך⁴⁵ יצי' הוא גילוי ובריאה העלם והיינו ההעלם השייך להגילוי מחשבה ודבור משא"כ בחי' חכמה שהוא אצילות

כלומר, בינה נקראת "מי דקיימא לשאלה", "מי" שאפשר לשאול עליו: אף שהיא בחינת העלם, זהו העלם השייך לגילוי. וכעין מה שנאמר "יוצר אור ובורא חושך": יצירה היא גילוי ובריאה היא העלם, כלומר ההעלם השייך לגילוי, למחשבה ולדיבור. — לעומת זאת, בחינת חכמה היא אצילות

בינה נקראת "מי", "מי?" היא נסתרת, אך זהו סוג של הסתר שאפשר לשאול עליו, הסתר שבדרך לגילוי. הפסוק "יוצר אור ובורא חושך" מקביל את יצירה לאור ולגילוי ואת בריאה לחושך ולהעלם; זהו העלם שממנו מתפתחים מחשבה ודיבור.

הנה לגבי אצילות שוה בריאה ויצירה וכחשכה כאורה⁴⁶ כמ"ש במ"א. והיינו לפי שבחינת אצי' הוא למעלה מסדר ההשתלשלות דבי"ע

וביחס לאצילות בריאה ויצירה שוות, ו"כחשכה כאורה", כמו שכתוב במקום אחר. והיינו מפני שבחינת אצילות היא למעלה מסדר ההשתלשלות של בי"ע.

מנקודת המבט של חכמה ואצילות, ההעלם והגילוי אינם שונים: "כחשכה כאורה", כלשון הפסוק בתהילים. הסיבה היא שאצילות עומדת למעלה מכל סדר ההשתלשלות של העולמות התחתונים.

ולכן ההעלם והגילוי שבסדר השתלשלות שהוא בחי' בריאה ויצירה שניהם שוין ממש לגבי אצילות והנה על ידי ניסוך המים בחג ממשיכים גילוי ההעלם שלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו בחי' חכמה שהוא אצילות בחי' מוחין דאבא

ולכן ההעלם והגילוי שבסדר ההשתלשלות, שהם בחינת בריאה ויצירה, שווים ממש ביחס לאצילות. ולכן, באמצעות ניסוך המים בחג, ממשיכים גילוי של ההעלם שלמעלה מסדר ההשתלשלות, כלומר את בחינת חכמה, שהיא אצילות ובחינת מוחין דאבא.

בתוך סדר העולמות, העלם וגילוי הם הפכים ממש; מנקודת המבט של אצילות הם שווים. ניסוך המים ממשיך גילוי של הנסתר שמעל לכל הסדר הזה: חכמה, אצילות ומוחין דאבא.

לכן הוא גבוה מאד נעלה מניסוך היין מוחין דאימא שהוא גילוי ההעלם שבסדר ההשתלשלות. ועמ"ש בד"ה שיר השירים בפ"י כי טובים דודיך מייך⁴⁷ והוא ע"ד קריעת ים סוף

לכן הוא גבוה ונעלה מאוד מניסוך היין, מוחין דאימא, שהוא גילוי ההעלם שבסדר ההשתלשלות. ועיין במה שכתוב במאמר, המתחיל "שיר השירים", בפירוש "כי טובים דודיך מייך". והדבר דומה לקריעת ים סוף

ניסוך היין, מוחין דאימא, מגלה רק את הנסתר שבתוך סדר העולמות, ולכן המים נעלים ממנו מאוד. הוא מפנה למאמר על "שיר השירים" ("כי טובים דודיך מייך"), ומביא את קריעת ים סוף כדוגמה.

כי ים ויבשה הם העלם וגילוי של סדר ההשתלשלות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא אך ע"י רוח קדים⁴⁸ קדמונו של עולם שלמעלה מסדר השתלשלות העולמות אזי הפך ים ליבשה⁴⁹ כי שם שניהם שוין וכחשכה כאורה כנ"ל).

כי הים והיבשה הם ההעלם והגילוי של סדר ההשתלשלות, עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא. אבל באמצעות "רוח קדים", קדמונו של עולם שלמעלה מסדר השתלשלות העולמות, נהפך הים ליבשה, מפני ששם שניהם שווים, ו"כחשכה כאורה", (כנ"ל).

הים, שיצוריו מכוסים במים, מסמל את העולם הנסתר, והיבשה את העולם הגלוי. "רוח קדים" נקראת כאן על שם "קדמונו" של עולם, דרגה שלמעלה מסדר העולמות; מנקודת מבט זו הים והיבשה שווים, ולכן הים יכול להיפך ליבשה. זהו אותו עיקרון של חכמה, שלגביה חושך ואור שווים.

ובזה יובן מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך מייך ערבים עלי⁵⁰ דברי סופרים יותר מיינה של תורה.⁵¹ וצ"ל מהו סופרים ומהו יינה של תורה.

ובכך יובן מה שאמרו חז"ל על הפסוק "כי טובים דודיך מייך": "ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה". ויש להבין מה הם "סופרים" ומהו "יינה של תורה".

כעת חוזרים לדיון המרכזי: המדרש אומר שדברי הסופרים (דברי חכמים בתורה שבעל פה) חביבים על הקב"ה יותר מ"יינה של תורה". המאמר שואל מה בדיוק פירושם של "סופרים" ושל "יינה של תורה".

והענין דהנה מבואר בספר יצירה בשלושה דברים ברא הקב"ה את עולמו⁵² בסופר וספר וסיפור. סופר הוא בחי' חכמה המשפיע לספר שהיא בינה בחי' מחשבה.^{53, 54, 55}

והענין הוא, כפי שמוסבר בספר יצירה: "בשלושה דברים ברא הקב"ה את עולמו: בסופר, בספר ובסיפור". סופר הוא בחינת חכמה, המשפיעה לספר, שהוא בינה, בחינת מחשבה.

ספר יצירה, חיבור קבלי קדום, מציג שלושה כלים שבהם נברא העולם: סופר, ספר וסיפור. אדמו"ר הזקן מקביל אותם לכוחות הנפש: הסופר הוא חכמה, המשפיעה לספר — בינה, כוח המחשבה.

3 וסיפור הוא בחינת דיבור המקבל מספר שהוא בינה שהרי כלתי מחשבה א"א לדבר וזהו שבשלשה דברים אלו ברא הקב"ה עולמו

וסיפור הוא בחינת דיבור, המקבל מספר, שהוא בינה, כי אי אפשר לדבר בלי מחשבה. וזהו שבשלושה דברים אלו ברא הקב"ה את עולמו:

המושג השלישי, סיפור, הוא דיבור. הדיבור מקבל מן המחשבה (בינה), שכן אי אפשר לדבר בלי לחשוב תחילה. יחד יוצרים השלושה רצף אחד: חכמה, מחשבה ודיבור.

כי התהוות העולמות הוא מבחי' דבר⁵⁶ ה' שהיא בחי' ספור והדבור מקבל ממחשבה שנק' ספר שהוא נמשך מבחי' חכמה⁵⁷ איה סופר וזהו בראשית ברא והיינו ע"י שמחכמה⁵⁸ נמשך לבחי' מחשבה וממחשבה לדבור.⁵⁹

כי התהוות העולמות היא מבחינת "דבר ה'", שהיא בחינת סיפור; והדיבור מקבל מן המחשבה, הנקראת ספר, הנמשכת מבחינת חכמה — "איה סופר". וזהו "בראשית ברא": כלומר, על ידי שההשפעה נמשכת מחכמה לבחינת מחשבה, וממחשבה לדיבור.

העולמות נבראים בדיבורו של ה' ("בדבר ה' שמים נעשו"), שהוא סיפור. הדיבור נמשך מן המחשבה (ספר), והמחשבה מחכמה, הנקראת סופר ("איה סופר" שבישועה). "בראשית ברא" נדרש כ"בחכמה ברא", שכן "ראשית" רומזת לחכמה.

קטע 3 • 41

"דברי סופרים" וחיבור החכמה והבינה

4 וזהו ערבים עלי דברי סופרים⁶⁰ בחי' סופר שהוא חכמה ושם הוא שרש תורה שבעל פה וניסוך המי' יותר מיינה של תורה והיא בחי' תשב"כ שנק' ספר

וזהו "ערבים עלי דברי סופרים": בחינת סופר, שהיא חכמה, ושם שורש התורה שבעל פה וניסוך המים; הם ערבים יותר מ"ינה של תורה", שהיא בחינת תורה שבכתב הנקראת ספר.

כעת מפוענח המדרש. "סופרים" רומז לסופר, לחכמה, שבה שורש התורה שבעל פה וניסוך המים. "ינה של תורה" היא התורה שבכתב, הספר.

והוא בחי' בינה וניסוך היין שבחי' חכמה שהוא בחי' סופר הוא גבוה מאד נעלה מבחי' בינה שהוא בחי' ספר (ועמ"ש בד"ה איה סופר⁶¹ וע"פ שחורה אני⁶² כו' מענין סופר וד"ס כו')

שהיא בחינת בינה וניסוך היין. שכן בחינת חכמה, שהיא בחינת סופר, גבוהה ונעלית מאוד מבחינת בינה, שהיא בחינת ספר. (ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "איה סופר" ועל הפסוק "שחורה אני" וכו', בעניין סופר ודברי סופרים וכו').

תורה שבכתב, ספר, היא בינה, וכך גם ניסוך היין. בכך מסתיימת רשימת ההקבלות. אחר כך בא הנימוק: חכמה (סופר) גבוהה מאוד מבינה (ספר), ולכן "דברי סופרים" וניסוך המים חביבים יותר מ"ינה של תורה". הוא מפנה לשני מאמרים, "איה סופר" בתורה אור ו"שחורה אני" בלקוטי תורה על שיר השירים.

אך עם היות שהחכמה היא למעלה מבחי' בינה אעפ"כ חו"ב הם תרין ריעין^{63, 64} דלא מתפרשין ואם כן צריך לחברם תמיד למטה ובאתעדל"ת אתערותא דלעילא

אך אף שהחכמה למעלה מבחינת בינה, חכמה ובינה הן בכל זאת "תרין ריעין דלא מתפרשין". אם כן, צריך לחברן תמיד למטה, ובאתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא.

הסתייגות: חכמה גבוהה יותר, אך הזוהר מכנה את חכמה ובינה "שני רעים שאינם נפרדים"; למעלה הן תמיד יחד. לכן צריך לחבר ביניהן גם למטה, ויוזמה מלמטה מעוררת תגובה מתאימה מלמעלה.

וזהו ושאבתם מים בששון⁶⁵ מים הוא בחי' חכמה תשאבו בששון שהוא בחי' בינה ובזה יתחברו בחי' חו"ב⁶⁶ להיות תרין ריעין דלא מתפרשין

וזהו "ושאבתם מים בששון": מים הם בחינת חכמה; "תשאבו" אותם "בששון", שהוא בחינת בינה. בכך יתחברו בחינות חכמה ובינה להיות "תרין ריעין דלא מתפרשין".

כך נקרא הפסוק: "מים" הם חכמה ו"בששון" הוא בינה (השמחה באה מבינה, כפי שהתבאר בסעיף א). שאיבת מים בששון מחברת את השתיים, כך שחכמה ובינה מתאחדות למטה כפי שהן מאוחדות למעלה.

(ועי' מ"ש במ"א בד"ה ראה אנכי⁶⁷ נותן כו' מענין זה איך שגם בעבודת ה' למטה באדם צ"ל ב' הבחי' דחו"ב יחד תמיד בחי' נקודה בהיכלי⁶⁸ וא"א להיות קיום בבחי' אי לבד כו' ע"ש.

ועיין במה שכתוב במקום אחר במאמר המתחיל "ראה אנכי נותן" וכו' בעניין זה: שגם בעבודת ה' של האדם למטה צריך תמיד שתהיינה יחד שתי הבחינות של חכמה ובינה, בחינת "נקודה בהיכליה", ואי אפשר להתקיים בבחינה אחת לבדה וכו', עיין שם.

הוא מפנה למאמר "ראה אנכי נותן" בלקוטי תורה, פרשת ראה, המראה שגם בעבודת ה' של אדם חכמה ובינה חייבות לפעול יחד; אף אחת מהן לבדה אינה יכולה להחזיק מעמד. "נקודה בהיכליה" היא דימוי מהזוהר לחכמה (הנקודה) השוכנת בתוך בינה (ההיכל).

ועמ"ש בד"ה וידעת היום⁶⁹ גבי שלום שלום לרחוק ולקרוב⁷⁰. ולזה היו אנשי מעשה מרגנים ומרקדים⁷¹ בעת ניסוך המים

ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "וידעת היום" בעניין "שלום שלום לרחוק ולקרוב". ולשם כך היו אנשי מעשה מרגנים ומרקדים בשעת ניסוך המים.

הפניה נוספת היא למאמר על "וידעת היום", העוסק ב"שלום" שבין הרחוק לקרוב. מכאן המסקנה: משום שניסוך המים מחבר חכמה (מים) ובינה (שמחה), אנשי המעשה שרו ורקדו בשעת שמחת בית השואבה, כפי שמתארת המשנה.

(גם לכן היו מנסכים המים בשעת ניסוך היין כמ"ש בהרמב"ם סוף הלכות תמידין ומוספין. וזהו ג"כ ענין הנז' בזהר) (פי' בלק דקפ"ט סע"א) ע"פ ויבא לו יין דארמי מיא בההוא יין:⁷²

ולכן גם היו מנסכים את המים בשעת ניסוך היין, כמו שכתוב ברמב"ם, סוף הלכות תמידין ומוספין. וזהו גם הענין הנזכר (בזוהר (פרשת בלק, דף קפט ע"א), על הפסוק "ויבא לו יין": שהטיל מים באותו יין

עוד שתי ראיות לחיבור: את המים ניסכו באותו זמן שבו ניסכו את היין, כפי שרשם הרמב"ם בהלכות הקרבנות התמידיים והמוספים; והזוהר מפרש את "ויבא לו יין" (יעקב מביא ליצחק יין) כיין שמים מעורבים בו.

קטע 4 • 51

הכוס ומעיני הישועה

5 ג ובכדי להבין ענין ממעיני הישועה צ"ל תחלה פסוק כוס ישועות אשא.⁷³ שזה אמר דהע"ה על מדתו שהוא כח"י מלי דאצילות שנק' כוס ישועות.

ג. כדי להבין את ענין "ממעיני הישועה", יש להקדים ולבאר את הפסוק "כוס ישועות אשא". דוד המלך עליו השלום אמר זאת על מידתו, שהיא בחינת מלכות דאצילות, הנקראת "כוס ישועות"

סעיף ג עובר למילים האחרונות שבפסוק, "ממעיני הישועה". תחילה נדרש הפסוק "כוס ישועות אשא": דוד המלך, דמות המלך המופתית, דיבר על מידתו שלו, מלכות, ומלכות דאצילות נקראת "כוס" הישועות.

וכמ"ש בזהר (ויחי דר"ג ע"א) דהא בהאי כוס אתנגידו ברכאן מאינןן ישועות דלעילא והוא נטל לון וכניש לון לגביה כו'

וכמו שכתוב בזוהר (ויחי, דף רנ ע"א): "דהא בהאי כוס אתנגידו ברכאן מאינןן ישועות דלעילא, והוא נטל לון וכניש לון לגביה" וכו'.

הזוהר מסביר את הדימוי: הכוס מקבלת ברכות מן ה"ישועות" שלמעלה ואוספת אותן לתוכה. מלכות היא כלי הקבלה שבקצה הספירות

כמו הדבור עד"מ הוא הכלי שבו נמשכים ומתלבשים כחות הנפש שכל ומדות כו' כך המלי' היא הכלי שבו נמשך השפע מכל הע"ס כו'

כמו שלמשל הדיבור הוא הכלי שבו נמשכים ומתלבשים כחות הנפש, השכל והמדות וכו', כך מלכות היא הכלי שבו נמשכת. ההשפעה מכל עשר הספירות וכו'

משל מן הנפש: הדיבור הוא כלי שבו המחשבה והרגש יוצאים ולובשים צורה. כך מלכות, "דיבורו" של הקב"ה, היא הכלי האוסף ומעביר את ההשפעה מכל עשר הספירות

וז"ש הלל בשמחת בית השואבה אם אני כאן הכל כאן⁷⁴ וכדפי' בזהר (בהשמטות דשייך לחלק ראשון דף י"ב ע"א) אי שכינתא דאקרי אני שריא כאן הכל כאן כו' וע"ש.

וזהו שאמר הלל בשמחת בית השואבה: "אם אני כאן — הכל כאן", וכפי שפירש הזוהר (בהשמטות השייכות לחלק ראשון, דף יב ע"א): "אי שכינתא דאקרי אני שריא כאן, הכל כאן" וכו', ועיין שם.

דברי הלל בשמחת בית השואבה, "אם אני כאן — הכל כאן", נקראים בזהר כדבריה של השכינה, הנקראת "אני" (מלכות): במקום שבו שורה השכינה, הכול נמצא, מפני שמלכות אוספת את כל הספירות.

וישועות פי' בזהר (תרומה דקס"ט א') מאן ישועות דא ימינא דכתיב ותושע לו ימינו^{75,76} כו'

"וישועות" מתפרש בזהר (תרומה, דף קסט ע"א): "מאן ישועות? דא ימינא, דכתיב ותושע לו ימינו" וכו'.

מהן ה"ישועות" שממלאות את הכוס? הזוהר אומר שהן "הימין", כלומר חסד, כפי שנאמר "הושיעה לו ימינו".

ובפי' בראשית (דף א') פי' שהם חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה⁷⁷ שהם הי"ג והענין שהם הי"ג ממותקות מה"ח כו' כמבואר בזהר הרקיע ר"פ בראשית שם.

ובפרשת בראשית (דף א') פירש שהם "חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה", והם חמש הגבורות. והענין הוא שהן חמש הגבורות הממותקות בחמשת החסדים וכו', כפי שמבואר בזהר הרקיע בתחילת פרשת בראשית שם.

הקטע הפותח של הזוהר מתאר חמישה עלים חזקים המקיפים את השושנה (כנסת ישראל, מלכות), והם נקראים ישועות. אלו חמש הגבורות. זוהר הרקיע (פירוש האר"י לזוהר) מסביר שהן גבורות "ממותקות" בחמשת החסדים — מידת הריסון מתרככת באמצעות חסד — וכך משתלבות שתי המשמעויות.

וענין הישועה הוא כי מלי' דאצילות יורדת להחיות בי"ע כמ"ש רגליה יורדות מות⁷⁸ ע"כ צריכה לבחי' ישועות להושיעה שלא יהיה יניקת החיצונים.

וענין הישועה הוא שמלכות דאצילות יורדת להחיות את בי"ע, כמו שנאמר "רגליה יורדות מות". לכן היא זקוקה לבחינת יסודות תושע אותה, כדי שלא תהיה יניקה לחיצונים.

מדוע מלכות זקוקה ל"ישועה"? מפני שהיא יורדת להחיות את העולמות התחתונים, בריאה, יצירה ועשיה, וכפי שנאמר במשלי: "רגליה יורדות מות". למטה עלולים הכוחות החיצוניים לינוק ממנה, ולכן היא זקוקה להגנה.

וע"ז אמר דוד כוס ישועות אשא שיוגבה בחי' הכוס להעלותה באצי' אשר שם לא יגורך רע⁷⁹ (ועיין בהרמ"ז ר"פ בראשית דפי' שנשיאת הכוס הוא להמשיך לבחי' מלי' מה"ג דע"י כו').

ועל כך אמר דוד "כוס ישועות אשא": שבחינת הכוס תוגבה, כדי להעלותה לאצילות, אשר שם "לא יגורך רע". (ועיין בהרמ"ז בתחילת פרשת בראשית, המפרש שנשיאת הכוס היא כדי להמשיך לבחינת מלכות מחמש הגבורות דעתיק יומין וכו').

"כוס ישועות אשא" פירושו להעלות את מלכות בחזרה לאצילות, למקום שאין לרע אחיזה בו. הרמ"ז מוסיף שנשיאת הכוס ממשיכה למלכות מחמש הגבורות של עתיק יומין, הדרגה הפנימית שבכתר. (בנוסף הדפוס "להמשיך" כנראה צריך להיות "להמשיך").

וזהו ענין ממעיני הישועה שהוא המעין שממנו נמשך הישועות לכוס של ברכה כו' ע"ד מ"ש במ"א בענין פ"י נברך דברכת הזימון שהוא כמ"ש ברע"מ פ' בא

וזהו ענין "ממעני הישועה": המעיין שממנו נמשכות הישועות לכוס של ברכה וכו'. הדבר דומה למה שכתוב במקום אחר, בענין פירוש "נברך" שבברכת הזימון, כפי שכתוב ברע"א מהימנא, פרשת בא

"ממעני הישועה" הם המעיין שממנו נמשכות הישועות אל כוס הברכה. הוא משווה זאת להסבר אחר של המילה "נברך" שבזימון, ההזמנה לברכת המזון, המובא ברע"א מהימנא, חלק מהזוהר.

(דמ"ב ב') בענין מקור ומעין וחפירה והיא בחי' בריכה שנמשך לשם המעין הנובע מהמקור ע"ש

בענין מקור, מעין וחפירה. זו בחינת בריכה, שאלה נמשך המעיין הנובע מן המקור; עין שם, (דף מב ע"ב)

הרע"א מהימנא מתאר שרשרת של מים: מקור, מעין הנובע ממנו וברכה חפורה האוספת את מימיו. המילה "ברכה" מורכבת מאותן אותיות כמו "ברכה".

וזהו נברך להמשיך בחי' הריכה זו להמשיך ממנה לכוס של ברכה שמקבל מבחינת בריכה הנ"ל.

וזהו "נברך": להמשיך את בחינת הברכה הזאת, ולהמשיך ממנה לכוס של ברכה, המקבלת מבחינת הברכה האמורה

"נברך" נדרש כהמשכת ה"ברכה", כדי שכוס הברכה תתמלא ממנה. (בנוסף הדפוס "הריכה" כנראה צריך להיות "ברכה").

וזהו ענין מעיני הישועה (והיינו בחינת יסודות דא"א. וכמ"ש בזהר) (ס"פ בלק דר"ב סע"ב) ממעיני הישועה אלין א"א⁸⁰ כו'

וזהו ענין "מעני הישועה" (והיינו בחינת היסודות דאבא ואמא). וכמו שכתוב בזוהר (סוף פרשת בלק, דף ר"ב ע"ב): "ממעני הישועה — אלין אבא ואמא" וכו'

"מעני הישועה" הם היסודות של אבא ואמא, ערוצי ההשפעה של חכמה ובינה. הזוהר בסוף פרשת בלק אומר זאת במפורש

וכולא ממבועי נביעין עמיקין כו' וע' מ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות⁸¹ בענין מ"ש לע"ל ומעין מבית⁸² ה' יצא והשקה כו'

"וכולא ממבועי נביעין עמיקין" וכו'. ועיין כמה שכתוב בביאור על הפסוק "ששים המה מלכות" בענין מה שכתוב לעתיד לבוא "ומעין מבית ה' יצא והשקה" וכו'

הזוהר מוסיף שהכול בא מ"מעיינות נובעים עמוקים". הוא מפנה לביאור שלו על "ששים המה מלכות", העוסק בנבואת יואל שלעתיד לבוא ייצא מעיין מבית ה' וישקה את הארץ.

כי עכשיו שההמשכה מבחי' ונהר יוצא מעדן⁸³ שהוא בחי' בינה אזי בהשתלשלות למטה נאמר ומשם יפרד שנעשה בחי' יש ודבר נפרד

כי כעת, כאשר ההמשכה היא מבחינת "ונהר יוצא מעדן", שהיא בחינת בינה, הרי שבהשתלשלות למטה נאמר "ומשם יפרד", ונעשית בחינת יש ודבר נפרד.

כעת ההשפעה באה דרך "נהר יוצא מעדן", שהוא בינה; וכשהיא יורדת, היא "נפרדת" ונעשית מציאות נפרדת, יש המודע לעצמו. השפעה מבחינה עשויה להוביל לתחושת נפרדות.

אבל כשיהי גילוי בחי' מעין שהוא בחי' והחכמה מאין תמצא⁸⁴ אזי והשקה גם אפי' בחי' נחל השיטים כוי שגם למטה יהיה גילוי הביטול כוי

אבל כאשר יהיה גילוי של בחינת מעיין, שהיא בחינת חכמה, "והחכמה מאין תמצא", אזי "והשקה" גם את בחינת נחל השיטים. וכוי, וגם למטה יהיה גילוי הביטול וכוי.

לעתיד לבוא תבוא ההשפעה מן ה"מעייין", החכמה, שעליה אומר איוב "והחכמה מאין תמצא". אז יושקה אפילו המקום הנמוך ביותר, "נחל השיטים": גם למטה יתגלה הביטול בפני ה'. (בנוסח הדפוס "והחכמה" כנראה צריך להיות "והחכמה").

ומזה ג"כ יובן בתוספת ביאור ענין מעלת ניסוך המים שהוא מבחי' מעין בחי' חכמה שגבוה מאד נעלה מניסוך היין שמבחי' בינה בחי' ונהר יוצא כוי (וע' בזהר ל"ג דלי"ט ע"א הני"ל).

ומכאן יובן גם ביתר ביאור ענין מעלת ניסוך המים: הוא מבחינת מעיין, מבחינת חכמה, הגבוה ונעלה מאוד מניסוך היין, שהוא מבחינת בינה, בחינת "ונהר יוצא" וכוי. (ועיין בזהר חלק ג, דף לט ע"א הני"ל).

הדבר מוסיף הסבר לכך שניסוך המים נעלה: הוא בא מן ה"מעייין", חכמה, ואילו היין בא מן ה"נהר", בינה. הוא מפנה שוב לזוהר על הכהנים והלויים שהובא בסעיף א. (בנוסח הדפוס "ל"ג" כנראה צריך להיות "ח"ג", חלק ג.).

וי"ל ג"כ דמבועי נביעין עמיקין היינו ב' מזלות ונוצר ונקה⁸⁵ שמהם מקבלים או"א ולפי' הרמ"ז בכוס ישועות אשא שהישועות נמשכים מיסוד דע"י המלוכש בא"א אי"כ מעיני הישועה הם ע"י וא"א כוי

ויש לומר גם ש"מבועי נביעין עמיקין" הם שני המזלות "ונוצר" ו"ונקה", שמהם מקבלים אבא ואמא. ולפי פירוש הרמ"ז ב"כוס ישועות אשא", שהישועות נמשכות מיסוד דעתיק יומין המלוכש באריך אנפין, הרי שמעיני הישועה הם עתיק יומין ואריך אנפין. וכוי.

שני פירושים נוספים: "המעיינות הנובעים העמוקים" עשויים להיות שניים משלושה עשר מידות הרהמים, הנקראים מזלות — "נוצר" ו"ונקה" — שמהם אבא ואמא מקבלים. ולפי פירוש הרמ"ז ל"כוס ישועות אשא", הישועות נמשכות מיסוד עתיק יומין המלוכש באריך אנפין; לכן המעיינות הם שתי הדרגות הללו שבכתר.

עוד פ"י שם בזהר בלק דמעני הישועה הם נוי"ה ובפרדס עמד ע"ז מה שייך לנוי"ה שיהיה נקי מעיני הישועה. אך עפמ"ש במ"א בענין והנצח זו ירושלים⁸⁶ יובן זה כו'.⁸⁷

עוד פירוש נאמר שם בזהר, בפרשת בלק: "מעני הישועה" הם נצח והוד. ובפרדס נשאלה על כך השאלה: מה הקשר של נצח והוד לכך שייקראו מעיני הישועה? אך על פי מה שכתוב במקום אחר בעניין "והנצח — זו ירושלים", הדבר יובן וכו'.

הזהר בפרשת בלק אומר גם שמעיני הישועה הם נצח והוד, ובספר הפרדס (פרדס רימונים לרבי משה קורדובירו) נשאלה השאלה מה הקשר ביניהם לבין "מעני הישועה". תשובתו בקיצור: ההסבר במקום אחר לדברי התלמוד "נצח — זו ירושלים" מיישב זאת.

קטע 5 • 61

ההקפות וריחוקה של החכמה

6 והנה ע"פ המבואר למעלה בענין ניסוך המים שלא ניתן לכתוב כתשכ"כ מפני שהוא מבחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר כנ"ל

והנה, לפי המבואר למעלה בענין ניסוך המים, שלא ניתן לכתובה בתורה שבכתב מפני שהוא מבחינת סופר, שלמעלה מבחינת ספר, כנ"ל,

הוא חוזר לתשובה העיקרית: אי אפשר היה לכתוב את ניסוך המים בתורה שבכתב, מפני שהוא בא מבחינת סופר (חכמה), שלמעלה מבחינת ספר (בינה).

הנה עדי"ז יובן עוד ענין הקפות שבשמע"צ שלא נכתבו אפילו כתשכ"כ ואינו אלא מנהג⁸⁸ כי

על דרך זו יובן גם ענין ההקפות שבשמיני עצרת, שלא נכתבו אפילו בתורה שבעל פה ואינו אלא מנהג. כי

אותו עיקרון מסביר שלב נוסף: ההקפות עם ספרי התורה בשמיני עצרת (בחוץ לארץ, בשמחת תורה) אינן מוזכרות אפילו בתורה שבעל פה, והן רק מנהג.

הנה המה מקיפים דאבא ולכן לא ניתנו לכתוב אפילו כתשכ"כ שהיא כחי' א"פ דחכמה כו'

הן המקיפים דאבא, ולכן לא ניתנו לכתובה אפילו בתורה שבעל פה, שהיא בחינת אור פנימי דחכמה וכו'

ההקפות ממשכות את המקיפים דאבא, אורות מקיפים העומדים מעל לחכמה. תורה שבעל פה היא האור הפנימי של חכמה, ולכן גם היא אינה יכולה להכיל את מה שלמעלה ממנה; המנהג נשאר מחוץ לכתובה.

וקרוב לזה נתבאר במ"א בענין תפלת ערבית רשות⁸⁹ שהוא מפני שהמשכה זו היא ממקום עליון מאד עד שאין אתעדל"ת מגעת שם כ"כ לכן הוא רשות שאינו חובה ממש מטעם הנ"ל עיין בזהר ח"א דקל"ג ע"א.⁹⁰

וכעין זה נתבאר במקום אחר בענין תפלת ערבית שהיא רשות: מפני שהמשכה זו באה ממקום עליון מאד, עד שאתערותא דלתתא אינה מגיעה לשם כל כך; לכן היא רשות ואינה חובה ממש, מהטעם הנ"ל. עיין בזהר חלק א, דף קלג ע"א

דוגמה מקבילה: התלמוד קובע שתפלת ערבית היא רשות. במקום אחר מוסבר שהיא באה ממקום גבוה כל כך, שמאמציו של האדם מלמטה אינם מגיעים אליו במלואם; לכן אי אפשר לקבוע אותה כחובה גמורה. הזהר בחי' שרה דן בכך

(ועוד י"ל בענין ושאבתם מים בששון שהיה שמחה גדולה בשאיבת המים והוא מוכן ממ"ש במ"א ע"פ ביום השמיני עצרת⁹¹ שבחינת חכמה מאירה בבחי' ריחוק. כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.⁹²

ועוד אפשר לומר בענין "ושאבתם מים בששון", שהייתה שמחה גדולה בשאיבת המים. הדבר מוכן ממה שכתוב במקום אחר (על הפסוק "ביום השמיני עצרת": בחינת חכמה מאירה בריחוק, כמו שנאמר "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"

הסבר נוסף לשמחה הגדולה בשאיבת המים. תחילה הוא מזכיר מתוך מאמרו על "ביום השמיני עצרת" שחכמה מאירה מטבעה "מרחוק", כפי שאומר שלמה המלך: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"

וזהו ג"כ ענין ותתצב אחותו מרחוק⁹³ וכתוב אמור לחכמה אחותי⁹⁴ א ת וע' במק"מ פ' תולדות) (קמ"ב א') בפ"י מרחוק ה' נראה לי.

וזהו גם ענין "ותתצב אחותו מרחוק", ונאמר "אמור לחכמה אחותי את". (ועיין במקדש מלך, פרשת תולדות, דף קמב ע"א, בפירוש "מרחוק ה' נראה לי".)

פסוקים נוספים קושרים את החכמה לריחוק: מרים, אחות משה, עמדה "מרחוק", ומשלי מכה את החכמה "אחותי". הוא מפנה גם למקדש מלך, פירוש על הזוהר, בענין "מרחוק ה' נראה לי"

אבל מבחי' בינה נמשך בבחי' קירוב וזהו כאיש אשר אמו תנחמנו⁹⁵ כו' ולכן אם הבנים דייקא שמחה⁹⁶ שהשמחה היא בחי' גילוי אשר זה נמשך מבחי' בינה דייקא.⁹⁷

אבל מבחינת בינה נמשכת השפעה מתוך קירוב, וזהו "כאיש אשר אמו תנחמנו" וכו'. לכן דווקא "אם הבנים" היא "שמחה", כי השמחה היא בחינת גילוי, והיא נמשכת דווקא מבחינת בינה.

לעומת זאת, בינה מתקרבת, כמו אם המנחמת את ילדה. לכן דווקא "אם הבנים" היא "שמחה": שמחה היא גילוי, וגילוי נמשך דווקא מבינה.

קטע 6 • 71-10

כיצד סוכות מקרב את החכמה

7 וזהו ענין יין המשמח⁹⁸ כו'. אך בחג הסוכות יש כח לנש"י להמשיך בחי' חכמה שיהיה החכמה מאיר ג"כ בבחי' קירוב וגילוי כמו הכינה ממש.

וזהו ענינו של "יין המשמח" וכו'. אך בחג הסוכות יש לנשמות ישראל כוח להמשיך את בחינת חכמה, כך שגם חכמה תאיר בקרבה ובגילוי, ממש כמו בינה.

לכן דווקא היין, בחינת בינה, הוא המשמח. אולם בסוכות ניתנת לעם ישראל היכולת להביא את חכמה עצמה לקרבה וגילוי, ממש כמו בינה, כך שגם חכמה מביאה שמחה.

וע"ז נאמר בן חכם ישמח אב⁹⁹ בן חכם דוקא וע' מזה בד"ה ביום השמע"צ וזהו ענין השמחה דבית השואבה שבח"י מים חיים חכמה עילאה נמשך בבחי' גילוי וקירוב ע"ד אם הבנים שמחה שהשמחה היא הגילוי

ועל כך נאמר: "בן חכם ישמח אב" — דווקא "בן חכם". ועיינו בזה במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת". וזהו ענין השמחה של בית השואבה: שבחינת "מים חיים", חכמה עילאה, נמשכת בגילוי ובקרבה, בדומה ל"אם הבנים שמחה", שהרי השמחה היא גילוי.

בספר משלי נאמר "בן חכם ישמח אב", והדגש הוא על "חכם": חכמה עצמה נעשית מקור לשמחה. שמחת בית השואבה היא גילוי והבאה לקרבה של "המים החיים", חכמה עילאה, ולכן היא מביאה שמחה בדומה לכינה.

והיינו שאז נמשכים ומתגלים מוחין דאבא כ"כ כמו הגילוי דמוחין דאימא כו' והכח הזה הוא ע"י התשובה ביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו וכו' ע"ש

כלומר, אז נמשכים ומתגלים מוחין דאבא באותה מידה שבה מתגלים מוחין דאימא וכו'. כוח זה בא מכוח התשובה של יום הכיפורים, "לפני הוי' תטהרו" וכו'; עיינו שם.

בסוכות מוחין דאבא, כלומר המוחין של חכמה, מתגלים כפי שמוחין דאימא, המוחין של בינה, מתגלים בדרך כלל. הכוח לכך בא מכוח התשובה של יום הכיפורים, שעליה אומרת התורה: "לפני הוי' תטהרו".

והיינו שע"י התשובה מעורר בחי' הכתר שלמעלה מהחכמה ואז ע"י התגלות הכתר בחכמה נמשך שיהיה החכמה בבחי' גילוי.¹⁰⁰

כלומר, באמצעות התשובה מעוררים את בחינת כתר, שלמעלה מחכמה; ואז, על ידי התגלות כתר בחכמה, נמשך שחכמה תהיה בבחינת גילוי.

כך פועל הדבר: התשובה מגיעה לכתר, רצון ה', שלמעלה מחכמה. כאשר כתר מאיר בחכמה, חכמה עצמה יוצאת לגילוי.

8 ועמ"ש ע"פ אריתי מורי¹⁰¹ והוא עדי"מ החכם כשנופל לו שכליים חדשים הרבה מאד מוכרח לגלות מעט מחכמתו

ועיינו במה שנכתב על הפסוק "אריתי מורי". והענין הוא, בדרך משל, כמו חכם: כאשר עולים בדעתו רעיונות חדשים רבים מאוד, הוא נאלץ לגלות מעט מחכמתו

הכוונה למאמר שלו על "אריתי מורי", ובו מובא משל: אדם חושב שעולים בו בבת אחת רעיונות חדשים רבים, והוא חייב להוציא חלק מהם החוצה.

כי לא יכול לסבול מרבוי האור וכענין מ"ש במ"א ע"פ אז יבקע כשחר אורך¹⁰² כו' ועמ"ש במ"א ע"פ ארוממך ה'

מפני שאינו יכול לשאת את ריבוי האור. וזה דומה לענין מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "אז יבקע כשחר אורך" וכו'. ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "ארוממך ה' "

ריבוי האור גדול מכדי שאפשר יהיה להכילו, ולכן הוא פורץ החוצה ומתגלה. הכוונה לדיונים על "אז יבקע כשחר אורך" ועל המזמור "ארוממך ה' "

כי דליתני¹⁰³ כו' שם נתי ענין זה וע' מ"ש בפ' שמות סדי"ה מי שם פה לאדם¹⁰⁴ וזהו ענין וחסידיך ירננו¹⁰⁵ שבזהר ר"פ ויצא (דקמ"ח ע"ב).¹⁰⁶

כי דליתני" וכו'; הענין מוסבר שם. ועיינו במה שנכתב בפרשת שמות, בסוף המאמר המתחיל "מי שם פה לאדם". וזהו ענין "וחסידיך ירננו" שבזהר, בתחילת פרשת ויצא (דף קמ"ח ע"ב).

הפניות נוספות הן לפרשת שמות, למאמר "מי שם פה לאדם", ולזהר בתחילת פרשת ויצא, על "וחסידיך ירננו". בכל המקומות מתואר אותו ענין: אור גדול כל כך, שהוא חייב לפרוץ החוצה בשירה ובגילוי.

גם כמו שענין התשובה הוא בחינת לרחוק שנעשה קרוב¹⁰⁷ כך עיי' נמשך מלמעלה מה שהוא בחי' אחכמה והיא רחוקה ממני¹⁰⁸ יהיה מאיר בבחי' קירוב ממש. ועמ"ש בביאור ע"פ ואתחנן¹⁰⁹ כו'.

ועוד: כשם שענין התשובה הוא בחינת "לרחוק שנעשה קרוב", כך על ידה נמשך מלמעלה אותו דבר שהוא בחינת "אחכמה והיא רחוקה ממני", ויאיר ממש בקרבה. ועיינו במה שנכתב בביאור על "ואתחנן" וכו'.

דרך נוספת שבה התשובה פועלת זאת: התשובה עצמה הופכת את "הרחוק" ל"קרוב", ולכן היא ממשיכה מלמעלה את אותה השפעה והופכת את חכמה, שבדרך כלל היא "רחוקה ממני", לאור שמאיר ממש בקרבה. הכוונה לביאור שלו על "ואתחנן".

9 ועוי"ל דמבואר בד"ה והגדת לבנך¹¹⁰ שביו"ט נ' ז' שמחה לפי שהוא מוחין דאימא בחי' השגה

ועוד אפשר לומר: מבואר במאמר המתחיל "והגדת לבנך", שכיום טוב נאמרה שמחה מפני שהוא בחינת מוחין דאמא, בחינת השגה;

הסבר שלישי, המבוסס על המאמר שלו "והגדת לבנך": התורה מדברת על שמחה בחגים מפני שחג משקף מוחין דאמא — הבנה שאפשר להשיג.

אבל בשבת מוחין דאבא שהוא מה שלמעלה מההשגה לא שייך שמחה כ"א ביטול ועדי' בחי' מים צלילין דח"ע לא שייך שמחה.

אבל בשבת, שהיא בחינת מוחין דאבא, כלומר מה שלמעלה מההשגה, לא שייכת שמחה אלא ביטול. ובאותו אופן, בבחינת "מים צלילין" של חכמה עילאה לא שייכת שמחה.

שבת משקפת מוחין דאבא, שלמעלה מההשגה, ולכן עניינה הוא ביטול ולא שמחה. כך גם "המים הצלולים" של חכמה עילאה: מצד עצמם הם מבארים ביטול, ולא שמחה.

אך על ידי שבת שבתון דיוהכ"פ¹¹¹ שהוא בחיי שלמעלה מהשבת ומחכמה עילאה לכן נמשך בסוכות שיהיה חכמה מאיר בקירוב בבחי' השגה ולכן היה שמחה בניסוך המים.

אך באמצעות "שבת שבתון" של יום הכיפורים, שהיא בחינה שלמעלה משבת ומחכמה עילאה, נמשך בסוכות שמחה מאיר יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", והוא מדרגה גבוהה משבת ומחכמה. מכוח ההמשכה משם, חכמה מאירה בסוכות בקרבה ובאופן שאפשר להשיגה, ולכן ניסוך המים היה בשמחה.

יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", והוא מדרגה גבוהה משבת ומחכמה. מכוח ההמשכה משם, חכמה מאירה בסוכות בקרבה ובאופן שאפשר להשיגה, ולכן ניסוך המים היה בשמחה.

10 והוא שמחה שבבחינת ביטול ע"ד מ"ש סד"ה בשלח פרעה גבי ולא נחם¹¹² כו' בענין ארץ כנען

וזוהי שמחה שבבחינת ביטול, בדומה למה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ויהי בשלח פרעה", בעניין "ולא נחם" וכו', על עניין ארץ כנען.

השמחה של ניסוך המים היא שמחה של ביטול, ולא שמחה של סיפוק עצמי. הכוונה לסוף המאמר על "ויהי בשלח פרעה את העם", על כך שה' לא הוביל אותם דרך ארץ פלשתים, ועל עניין ארץ כנען.

ולכן זהו מעייני הישועה שלא יהיה יניקת החיצונים כי החכמה דוחה אותם וכן השמחה שבבחינת ביטול כו'.

ולכן זהו "מעייני הישועה": שלא תהיה יניקה לחיצונים, כי חכמה דוחה אותם, וכך גם השמחה שבבחינת ביטול וכו'.

כך נסגר המעגל עם המילים האחרונות של הפסוק, "מעייני הישועה": הישועה פירושה שהכחות החיצוניים אינם יונקים, כפי שהוסבר בסעיף 3. חכמה, שטבעה ביטול, דוחה אותם, וכך גם שמחה ששורשה בביטול.

בעבודה

בעבודת ה' של האדם, החכמה והבינה צריכות לפעול תמיד יחד: את ההשגה ("מים") יש לשאוב "בששון", באמצעות הבנה, שאם לא כן היא לא תתקיים. התשובה של יום הכיפורים נותנת כוח לגרום שגם מה שלמעלה מן ההבנה יאיר מקרוב בסוכות; והשמחה הראויה היא שמחת הביטול, המרחיקה את כוחות ההעלם.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שכל דבר שאפשר לבטא באותיות שייך לבינה? מה משתמע מכך על ההבדל בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה?
2. היין קשור לשירת הלויים והמים לשתיקת הכוהנים. מדוע המדרגה השקטה גבוהה יותר?
3. אם החכמה מביאה מטבעה לביטול ולא לשמחה, כיצד ייתכן ששאיבת המים היא השמחה הגדולה ביותר בשנה?
4. איזה תפקיד ממלאת התשובה של יום הכיפורים בשמחת סוכות, לפי המאמר?
5. במה שונה "שמחת הביטול" משמחה רגילה, ומדוע היא מרחיקה את הכוחות החיצוניים?

הערות

פסקה 1

1 ושאבתם מים

ההערה מציגת שתמליל של המאמר מאת אדמו"ר האמצעי נדפס שם, ושהמאמר נאמר בליל מוצאי שבת חול המועד סוכות תקע"ה (1804).

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור רסח, א. נאמר בליל מוצאי שבת חוה"מ סוכות תקס"ה — ראה רשימת המאמרים שבסו"ס תקס"ד הערה 100. עוד הנחה במאמרי אדה"י נביאים עי עט ואילך. קיצורים והגהות נדפסו באוה"ת דברים כרך ה עי ב'קמו. ד"ה ושאבתם — תרל"ד [נדפס בסה"מ תרל"ג ח"ב עי תקלט] מיוסד על מאמר זה. ראה הענינים בסה"מ אתהלך עי מז ד"ה להבין ענין ניסוך המים. ובסה"מ תרל"ה ח"ב עי תמא. לכללות המאמר ראה גם סה"מ תרנ"ד עי כא. ועוד.

2 למילים האלה Sukkah 50b:1 הערת קה"ת מפנה ל

סוכה נ' ב:א' Sukkah 50b:1

גמ' איתמר: רב יהודה ורב עינא, חד תני: שואבה, וחד תני: חשוכה. אמר רב זוטרא: מאן דתני שואבה לא משתבש, ומאן דתני חשוכה לא משתבש. מאן דתני שואבה לא משתבש, דכתבי: "ושאבתם מים בששון". ומאן דתני חשוכה לא משתבש, דאמר רב נחמן: מצוה חשוכה היא, וכאן מששת קמי בראשית.

Gemara: It was stated: Rav Judah and R. Ina: One of them taught Shuevah and the other taught Hashuvah Mar Zutra said: He who teaches, Shuevah is not in error, and he who teaches Hashuvah is not in error. He who teaches Shuevah is not in error, since it is written, "And you shall draw water in joy" (Isaiah 12:3) and he who teaches Hashuvah is not in error, since R. Nahman stated: It is an important mitzvah, dating from the very creation.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

3 למילים האלה Sukkah 48b:4 הערת קה"ת מפנה ל

סוכה מ"ח ב:ד' Sukkah 48b:4

גמ' מנא הני מילי? אמר רב עינא, דאמר קרא: "ושאבתם מים בששון וגו'".

GEMARA. From where do we know this? R. Ena said, As the verse says, "You shall draw water with rejoicing" (Isaiah 12:3).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

4 נבואת ישעיהו על השמחה בימות המשיח; חכמים קישרו אותה לשאיבת המים בסוכות, והמאמר מפרש כל אחת ממילותיה

ישעיהו י"ב:ג' Isaiah 12:3

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה:

Therefore with joy shall ye draw water Out of the wells of salvation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 התלמוד מונה את ניסוך המים בין ההלכות שנמסרו למשה מסיני

סוכה ל"ד א:ב' Sukkah 34a:2

ורבנן, למקדש מנא להו? הלכתא גמירי להו. דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: עשר נטיעות, ערבה וניסוך המים — הלכה למשה מסיני.

And the rabbis from where to they derive [the law of the willow] for the Temple? They learned a received tradition; for R. Asi said in the name of R. Yohanan, the laws of ten plants, the aravah and the water libation—are all a halakhah from Moses from Sinai.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

6 מאמר תלמודי נוסף שניסוך המים הוא הלכה למשה מסיני

זבחים ק"י ב:ר' Zevachim 110b:6

אישתמיטתיה הא דאמר רבי אסי; דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חוררת: עשר נטיעות, ערבה וניסוך המים — הלכה למשה מסיני.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

7 והוא הלכה למשה מסיני

כפי שמצוין בהערת קה"ת: ניסוך המים נמנה יחד עם הערבה בין ההלכות שנמסרו למשה מסיני.

סוכה מ"ד א:ה' Sukkah 44a:5

למאן? אילימא אבא שאול, האמר "ערבי נחלי" כתיב — שתים, אחת ללולב ואחת למקדש. אי לרבנן, הלכתא גמירי לה, דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חוררת: עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים — הלכה למשה מסיני.

According to whom? If you will say, According to Abba Shaul, did he not say: It is written, "willows of the brook" implying two, one referring to the [aravah in the] lulav and the other to [the aravah for use in] the Temple? If you will say it is according to the rabbis, did they not have it as an accepted tradition, since R. Assi said in the name of R. Yohanan who said it in the name of R. Nehunya of the Valley of Beth Hovartan: The laws of the ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

8 סוכה ל"ד א' זבחים ק"י ע"ב

דיון התלמוד ברמו לניסוך המים בפסוקי התורה, המצוטט בהערת קה"ת; והו"ה יסמך על הפסוק שמזכיר אדמו"ר חזקן.

תענית ג' א:ז'-ח' Taanit 3a:7-8

דאמר רבי אמי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חוררת: עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים — הלכה למשה מסיני. רבי יהודה אומר משום רבי יהושע: העובר לקני התיבה ביום טוב האחרון של חג — האחרון מזכיר, הראשון אינו מזכיר. ביום טוב הראשון של פסח — הראשון מזכיר, האחרון אינו מזכיר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מועד קטן ג' ב:י"א-י"ב Moed Katan 3b:11-12

דידהו היא? הלכה למשה מסיני היא! דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חוררת: עשר נטיעות, ערבה, וניסוך

המים, הִלְכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי! אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כִּי גָמְרִי הַלְכָתָא, שְׁלִישִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאֵתוּ הָנִי תִקּוֹן מִפְּסַח וּמַעֲצָרָת, וְאֵתְנֹה בְּדִידְהוֹ: כֹּל הָרוּצָה לְבָטֵל יָבוֹא וְיִבְטֵל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

וכ"ה בסוכה מד, א. תענית ג, א (בסוגיא דניסוך המים). מו"ק ג, ב — לקו"ש חכ"ט ע' 226 בשולי העמוד.

- 9 במשל יותם הגפן אינה רוצה לעזוב את היין שלה, המשמח אלקים ואנשים. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כבינה המגלה אלוקות לבני האדם.

Judges 9:13 שופטים ט"ג:13

וְתֹאמַר לָהֶם הַגֶּפֶן הַחֲדָלְתִּי אֶת־תִּירוֹשֵׁי הַמְּשַׁמֵּחַ אֱלֹקִים וְאֲנָשִׁים וְהִלְכָתִי לְנוֹעַ עַל־הָעֵצִים:

And the vine said unto them: Should I leave my wine, which cheereth G-d and man, and go to hold sway over the trees?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 10 אם הבנים שמחה

"אם הבנים שמחה"; הקבלה קוראת את "האם" כבינה, וכך קושרת את הבניה לשמחה.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:9

מוֹשִׁיבֵי עֲקָרַת הַבַּיִת אִם־הַבָּנִים שְׂמִיחָה הִלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ט.

- 11 ועבד הלוי הוא

"ועבד הלוי הוא"; המילה "הוא" נקראת כדרגה הנסתר שהלויים ממשיכים לגילוי.

Numbers 18:23 במדבר י"ח:כ"ג

וְעַבְד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עַבְדַּת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה:

But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יח, כג.

- 12 הוא דא עתיקא

הסבר לדברי זוהר ש"הוא" מתייחס לעתיקא.

הערת קה"ת

זח"ג (קעח, ב). [כ]. ראה ביאורו"ז להצ"צ ע' תקכ ואילך.

- 13 הוא דא עתיקא

דברי זוהר ש"הוא" מתייחס לעתיקא, הדרגה הנסתר; הערת קה"ת מפנה למקום זה.

Zohar, Korach 8:37-41 ספר זוהר, קרח ח:ל"ז-מ"א

At the moment when the day was about to be sanctified the spirits of the demons issued forth, but the day was sanctified before their bodies were created, and so the world was left deficient. When Israel were sanctified and all their grades

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועה י"ב)

completed with the Levites on the left side, then this deficiency of the world on the left side was made good, and all was then subordinated to the right and the world was freed from defect. Hence it says "the Levite shall do", i.e. "make" or "complete". ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

- 14 השיר שהיו אומרים על היין שהוא בחי בינה

אוסף אנציקלופדי של תורות חסידיות; הערך "יין" מרכז מקורות על יין כבינה ועל שירת הלויים.

Zohar III, 127א זח"ג כזו, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג כזו, א. וראה ספר הליקוטים — דא"ח להצ"צ ערך יין סעי' א.

- 15 השיר שהיו אומרים על היין שהוא בחי בינה

הערת קה"ת מפנה כאן לעניין שירת הלויים על היין ולקשר שלה לבינה.

Zohar, Nasso 13:137-15:145 ספר זוהר, נשא י"ג:קל"ז-ט"ו:קמ"ה

We have been taught: Whoever has attained the degree of grace is designated "angel" of the L-rd of hosts, as we read: "For the priest's lips should keep knowledge, and they should seek the law at his mouth; for he is the angel of the L-rd of hosts" (Malachi 2, 7). Wherewith did the priest merit to be called "angel of the L-rd of hosts"? Said R. Judah: 'As the angel of the L-rd of hosts is a priest on high, so is the priest below an angel of the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

- 16 נכנס יין כו

"נכנס יין, יצא סוד": משחק המילים התלמודי, שבו הגימטרייה של "יין" שווה לזו של "סוד", ומשמש כאן להמחשת גילוי הנסתר.

Sanhedrin 38a סנהדרין ל"ח א

הערת קה"ת

סנהדרין לח, א.

- 17 בדי"ה אז ישיר

המאמר שאילו מפנה אדמו"ר הזקן להרחבה על "ועבד הלוי הוא"

הערת קה"ת

תו"א סב, ג.

- 18 בדי"ה לך לך

המאמר המסביר את "הוא" בפסוק "הוא עשני"

הערת קה"ת

תו"א יא, ב.

- 19 בדי"ה ה' לי בעוזרי

המאמר פותח בהסבר שה' ממלא כל עלמין וגם סובב כל עלמין — אותו צמד המופיע כאן — ודנים בו כיצד האור גדול מכדי שהכלים יכילו אותו.

הערת קה"ת

לקמן פח, ב.

- 20 בדי"ה ענין המרגלים

מסביר "זבת חלב ודבש" כאור רב כל כך שהכלים אינם יכולים להעלים אותו; זו התמונה המשמשת כאן לשמחת סוכות.

הערת קה"ת

לעיל שלח לו, ד.

21 | המשנה המתארת את ניסוך המים: מילוי צלוחית הזהב בשילוח ושתי קערות הכסף, שהמערבית שבהן למים.

Mishnah Sukkah 4:9 ט"ז: משנה סוכה ד'

נסוך המים כיצד. צלוחית של זהב מחזקת שלש לגים היה ממלא מן השילוח. הגיעו לשער המים, תקעו והריעו ותקעו. עלה בכבש ופנה לשמאלו, שני ספלים של כסף היו שם. רבי יהודה אומר, של סיד היו, אלא שהיו משחרין פניהם מפני היין. ומנבין כמין שני חטמין דקין. אחד מעבה ואחד דק, כדי שיהיו שניהם כלין בבת אחת. מערבי של מים, מנרחי של יין. ערה של מים לתוך של יין, ושל יין לתוך של מים, יצא. רבי יהודה אומר, בלג ...

How are the water libations done? A golden flask, that could hold three logim [a measure], was filled from the Shiloach [spring]. When they would arrive [with it] at the Gate of Water, they would blow a tekiyah, and a teruah, and a tekiyah. He [the priest] would then ascended the ramp [of the altar], and turned to his left; two silver basins were there. Rabbi Yehudah says: they were [made] of plaster, but their surfaces would darken from the wine. And they had perforations [at their bases] like two ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

22 | מערבי של מים כו' | המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

סוכה פרק ד משנה ט.

23 | וניסוך המים הוא כח"י חכמה | סדרת מאמרים ארוכה המפתחת את עניין ניסוך המים כחכמה

הערת קה"ת

ראה המשך וככה תרל"ז פרק צו ואילך. ד"ה ושאתם תרס"ט.

24 | כה"ג נוטל חלק בראש | הכהן הגדול מקריב ראשון ונוטל את חלקו ראשון; אדמו"ר הזקן קורא זאת

כווימת הברכה אליו תחילה

Yoma 14a:3 א"ג: יומא י"ד

מתני' כל שבעת הימים הוא זורק את הדם, ומקטיר את הקטורת, ומיטיב את הנרות, ומקריב את הראש ואת הרגל. ושאר כל הימים אם רצה להקריב — מקריב, שבהן גדול מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא יד, א. ע' נדרים (סב, סע"א). ובוח"א (קמו, סע"א) איי כה"ג. [כ].

25 | נוטל חלק בראש | כמציין בהערת קה"ת: לכהנים יש קדימה, ובכלל זה נטילת החלק הראשון

Nedarim 62a:12 ט"ב: נדרים ס"ב א'

אמר רבא: שרי לקה לצורבא מרבנן למימר "צורבא מרבנן אנא, שרו לי תיגרא ברישא", דכתיב: "ויבני דוד כהנים היו" — מה כהן נוטל בראש, אף תלמיד חכם נוטל בראש. וכהן מנא לן? דכתיב: "וקדשתו כי את לחם (ה) אלקיך הוא מקריב", ותנא דבי רבי ישמעאל: "וקדשתו" — לך דבר שבקדושה,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ושאתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועה י"ב)

26 | כל בעלי השיר יוצאים בשיר | המשנה: בהמות היוצאות עם שרשרת (שיר) רשאיות לצאת בה בשבת.

אדמו"ר הזקן דורש "שיר" כשירה, עבודת הלויים

Shabbat 51b:8-10 ח"י-ח"י: שבת נ"א

וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר. ומזין עליהן, וטובלן במקומן. גמי מאי "נאקה כחטם"? אמר רבה בר בר חנה: נאקתא חיוורתא בןממא דפרזלא. "ולובדקים בפרומקנא" — אומר רב הונא: חמרא לובא בפגי דפרזלא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת נא, ב.

27 | וילוו עליך וישרתוך | הלויים מצטרפים לאהרן ומשרתים אותו, והדבר מראה שהכהנים קודמים

ללויים.

Numbers 18:2 י"ח: במדבר

וגם את אחיך מטה לוי שכט אביך הקרב אתה וילוו עליך וישרתוך ואתה ובניך אתה לפני אהל העדות:

And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יח, ב.

28 | מים חיים דקידוש מי חטאת | מים חיים מצטרפים לאפר הפרה האדומה כדי להכין את מי החטאת

מים חיים מצטרפים לאפר הפרה האדומה כדי להכין את מי החטאת

Numbers 19:17 י"ז: במדבר

ולקחו לשמא מעפר שרפת החטאת ונתנו עליו מים חיים אלכלי:

And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 | והאופנים ברעש גדול | המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

30 | זוהר בפרשת שמיני: היין בא מצד הלויים, ואילו צד הכהן הוא מים צלולים ומאירים

Zohar, Shmini 5:59-6:70 ט"ז-ט"ז: ספר זוהר, שמיני

The truth is that wine rejoices at first and saddens afterwards, and the priest must be glad throughout. Also wine is of the side of the Levites, but the side of the priests is pure and clear water.'

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

31 | וע"פ ושמתו כדכד | "ושמתו כדכד שמשותין"; מאמר על הפסוק דן גם בהבדל בין הדרגות

הללו.

Isaiah 54:12 י"ד: ישעיהו

ושמתו כדכד שמשותין ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ:

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of carbuncles, and all thy border of precious stones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 2

32 כל התורה שמותיו של הקב"ה

קטע מוקדם יותר בלקוטי תורה דן גם הוא בתורה כשמותיו של ה' ומביא מקורות נוספים.

זח"ג יט, Zohar III, 19a

הערת קה"ת

ראה זח"ב כבד, א. זח"ג יט, א. פט, ב. קנט, א. רסה, ב. ע"ל בפניחס (עו, ב.) וש"נ. [כ].

33 כל אותיותיה מנויות

החכמים הקדומים נקראו סופרים מפני שמנו את כל אותיות התורה.

קידושין לי א: Kiddushin 30a:11

לפיכך נקראו ראשונים "סופרים", שהיו סופרים כל האותיות שבתורה, שהיו אומרים: וא"ו ד"גחון" - חציין של אותיות של ספר תורה. "דרש דרש" - חציין של תיבות. "והתגלח" - של פסוקים. "יכרסמנה חזיר מיער" - ע"י דיער חציין של תהלים. "והוא רחום יכפר עון" - חציין דפסוקים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה קידושין ל, א.

34 וכל אות צ"ל בדמותו ותבניתו והנגיעה פוסלת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

שו"ע יו"ד סרע"ד, סד"ה.

35 חקיקת ציץ הזהב של הכהן הגדול; מאמר על פסוק זה מסביר מדוע האותיות שייכות לבינה

שמות כ"ח: Exodus 28:36

וְעָשִׂיתָ צִיצִי זָהָב וּפְתַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קֹדֶשׁ לָהּ

And thou shalt make a plate of pure gold, and engrave upon it, like the engravings of a signet: HOLY TO THE L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 כמ"ש בוהר (ויקהל דף רי"ש)

אותו קטע מהווה על בינה כספר תורה מובא גם שם

הערת קה"ת

נזכר גם לעיל פי חקת נט, ד.

37 דאורייתא מחכמה נפקת

"התורה מחכמה נפקת": דברי הוזהר המובאים בהערת קה"ת, שאותם מיישב אדמו"ר הזקן עם היות התורה שבכתב בחינת בינה

זח"ב כבא, Zohar II, 121a

זח"ג פא, Zohar III, 81a

הערת קה"ת

זח"ב כבא, א. וראה שם פה, א. זח"ג פא, א.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישעיה י"ב)

38 חמשים שערי בינה

"חמישים שערי בינה נבראו בעולם": המקור לחמישים שערי בינה

ראש השנה כ"א ב:י"א-י"ב Rosh Hashanah 21b:11-12

רב ושמואל. חד אמר: חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה, חסר אחד, שנאמר: "ותחסרהו מעט מאלקים". בקש קהלת למצוא דברי חפץ - בקש קהלת להיות כמשה, יצתה בת קול ואמרה לו: "וכתוב יושר דברי אמת" - "ולא קם נביא עוד בישאל כמשה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ר"ה כא, ב.

39 ותושבע"פ היא בחי מלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה ת"ז בהקדמה (פתח אלי").

40 בחכמה יסד ארץ

"ה' בחכמה יסד ארץ, כונן שמים בתבונה": נדרש כתורה שבעל פה (ארץ) ששורשה בחכמה, ותורה שבכתב (שמים) ששורשה בכינה

משלי ג: Proverbs 3:19

ה' בַּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, יט.

41 שהיא מלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

מא"א אות א, סקב"ו.

42 השמים כסאי והארץ הדום רגלי

הפסוק שעליו מבאר מאמר אחר את היחס בין שמים וארץ לשתי התורות

ישעיהו ס"ו: Isaiah 66:1

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אֵינִי כֵּן אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 בע"ח שכ"ו ספ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס. לפננו ש' ס' אבי"ע ספ"ב, ובזה יובן כאן דה"ק. [כ].

44 שבחי בינה נקי מי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

מא"א אות מ, סס"ח.

45 יוצר אור ובורא חושך

"יוצר אור ובורא חושך": יצירה קשורה לאור (גילוי) ובריאה לחושך

(העלם).

ישעיהו מ"ה:7 Isaiah 45:7

יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע אני הי עשה כל־אלה:

I form the light, and create darkness; I make peace, and create evil; I am the L-RD, that doeth all these things.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה מ"ה, ז.

46

וכחשכה כאורה

"כחשכה כאורה" לפני ה': לפני אצילות, העלם וגילוי שווים

תהילים קל"ט:12 Psalms 139:12

גם־חשך לא־יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

47

כי טובים דודיך מין

"כי טובים דודיך מין": הפסוק שעליו בונה המדרש את דבריו על דברי סופרים.

Song of Songs 1:2 שיר השירים א:2

ישקני מנשיקות פיהו כי־טובים דדיך מין:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

רוח קדים

רוח הקדים שבקעה את הים; "רוח קדים" נדרשת כבא מן "קדמוני" שלמעלה מסדר העולמות.

Exodus 14:21 שמות י"ד:כ"א

הערת קה"ת

שמות יד, כא.

49

הפך ים ליבשה

"הפך ים ליבשה": למעלה מסדר העולמות, הנסתר (ים) והגלוי (יבשה) יכולים להתחלף.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:6

הפך ים לִיבֶשֶׁה בְּנֶהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָה שֶׁם נִשְׁמַח־הַיָּם:

He turned the sea into dry land; They went through the river on foot; There let us rejoice in Him!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סו, ו.

50

ערכים עלי ד"ס

נוסח התלמוד של אותו מאמר, המובא גם בהערת קה"ת

Avodah Zarah 35a:6 עבודה זרה ל"ה א:6

השיאו לְדָבָר אַחֵר וְכוּ'. מאי "כי טובים דדיך מין"? כי אַתָּא רב דימי אָמר: אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲרִיבִים עָלֵי דְבָרֵי דוֹדִיךְ יוֹתֵר מִיֵּינָה שֶׁל תוֹרָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועה י"ב)

שהש"ר א ע"פ כי טובים דודיך (ב). וראה ע"ז לה, א. ע"ל מטות (פה), רע"א). וש"נ. [כ].

51

ערכים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה

המדרש: דברי סופרים חביבים יותר מין התורה. אדמו"ר הזקן מפרש "סופרים" כחכמה ויינה של תורה" כבינה

שיר השירים רבה א:ח-ט-9 Shir HaShirim Rabbah 1:8-9

... לְסִסְתִּי בְּרִכְבִּי פְרָעָה, דָּרַשׁ רַבִּי פִּפִּים (אִיּוֹב כג, יג): וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁכְּנוּ, דָּן יְחִידִי לְכָל פְּאִי עוֹלָם וְאִין לְהָשִׁיב עַל דְּבָרֵי מִי שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא דִּין פִּפִּים שְׁלֹא לְהָשִׁיב עַל דְּבָרֵי מִי שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, לְפִי שֶׁהַכֹּל בְּאֶמֶת וְהַכֹּל בְּדִין, שֶׁכֵּן כְּתִיב (ישעיה ו, א): וְאָרְאָה אֶת ה' יֹשֵׁב עַל כֶּסֶּא רָם וְנֹשֵׂא. אָמַר רַבִּי סִימּוֹן כֶּסֶּא שְׁמַפְרִישׁ בֵּין מִיתָה לְחַיִּים, (מלכים א כב, יט): וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִיֵּמִינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ שְׁמָאל לְמַעְלָה, וְהָלֹא ...

"If you do not know, fairest among women, go out in the footsteps of the flock, and herd your kids by the tents of the shepherds" (Song of Songs 1:8). "Go out in the footsteps of [be'ikvei] the flock." Rabbi Eliezer, Rabbi Akiva, and the Rabbis, Rabbi Eliezer says: From the coal-baked loaf that the Israelites took in their hands from Egypt, from which they ate for thirty-one days, as Rabbi Shila said: You know that there were sixty-two meals for the Israelites from this coal-baked loaf, [you know] what ...

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

52

פתיחת ספר יצירה: העולם נברא בספר, סופר וסיפור, שאותם מקביל אדמו"ר הזקן לחכמה, בינה ודיבור

ספר יצירה א:1 Sefer Yetzirah 1:1

בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק יה זה צבאות אלקי ישראל אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחנן רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו וברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וספור:

Yah, the L-rd of hosts, the living G-d, King of the Universe, Omnipotent, All-Kind and Merciful, Supreme and Extolled, who is Eternal, Sublime and Most-Holy, ordained (formed) and created the Universe in thirty-two mysterious paths of wisdom by three Sepharim, namely: 1) S'for 2 (ספָר; Sippur and created the Universe in thirty-two mysterious paths of wisdom by three Sepharim, namely: 1) S'for 2 (ספָר; Sippur and 3) Sapher ספָר which are in Him one and the same.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

53

מבואר בס"י . . בסופר וספר וסיפור

תמליל נוסף של המאמר (המוזכר בהערה על מילות הפתיחה), המובא כאן בקשר לקטע על סופר, ספר וסיפור.

Zohar II, 137b זח"ב קלז, במ"ב

הערת קה"ת

ס"י פ"א מ"א. וראה זח"ב קלז, ב ועוד. מאמרי אדה"ז נביאים ע' עט.

54

לספר שהיא בינה בחי' מחשבה וסיפור הוא בחי' דיבור

הצמח צדק מפנה שם לקטע זה על ספר כמחשבה (בינה) וסיפור כדיבור

הערת קה"ת

באוה"ת פ' וזאת הברכה ע' איתתקו מציון לכאן.

55 | הוזהר בפרשת תצוה על חמישים הימים מיציאת מצרים עד סיני.

ספר הוזהר, תצוה ז' ט"ז-ט"ח: ע"ג 73:9-64:7 Zohar, Tetzaveh

פסקה 3

56 | התהוות העולמות הוא מבחי' דבר ה'

"בדבר ה' שמים נעשו": הבריאה מתהווה באמצעות הדיבור האלוקי.

Psalms 33:6 ר"ג: ו' תהילים

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְאוֹם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים לג, ו.

57 | מבחי' חכמה אי' סופר

"איה סופר": אדמו"ר חזקן משתמש בפסוק כדי לזהות את החכמה עם הדרגה הנקראת סופר.

Isaiah 33:18 ר"ג: י"ח ישעיהו

הערת קה"ת

ישע"י לג, יח. וראה לקוטי הש"ס להאריז"ל לר"ה טז, ב.

58 | בראשית ברא . . שמחכמה

"בראשית ברא": "ראשית" נדרשת כחכמה, השלב הראשון שממנו נמשכת הבריאה.

Genesis 1:1 ר"א: א' בראשית

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ת"י בראשית א, א.

59 | לספר שהיא בינה בחי' מחשבה וסיפור הוא בחי' דיבור

Or HaTorah: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

באוה"ת פי וזאת הברכה ע' איתתקו מצייני לכאן.

פסקה 4

60 | ערבים עלי דברי סופרים

המדרש שדברי סופרים חביבים יותר מיין התורה, המוסבר כעת כחכמה שלמעלה מבינה.

Shir HaShirim Rabbah 1:8 ח"ח: א' שיר השירים

צֵאִי לִי בַעֲקֵבִי הַצֹּאֵן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִי מִתְּהַרְרֵי שְׁנִטְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּיָדָם מִמִּצְרַיִם אֲכָלוּ מִמֶּנָּה שְׁלִשִׁים וְאַחַד יָמִים, דָּאֲמַר רַבִּי שִׁילָא שְׁשִׁים וְשְׁתַּיִם סְעוּדוֹת אֶת יוֹדֵעַ שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל מִתְּהַרְרֵה זֶה, מָה אֲנִי עוֹשֶׂה לָהֶם בְּסוּף בְּעֶקֶב, הֲדָא הוּא דְכָתִיב (תהלים עב, טז): יְהִי פֶסֶת בַּר בְּאֶרֶץ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִי מִמָּה שֶׁהִקְפַּתִּי אוֹתָם בְּעֶנְיִי כְבוֹד, הָאֵיךְ מָה דָּאֵת אֲמַר (שמות יג, כא): וְהִי הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם לֹא יָמִישׁ עֲמוּד הָעָנָן יוֹמָם, אֶת יוֹדֵעַ מָה אֲנִי ...

"If you do not know, fairest among women, go out in the footsteps of the flock, and herd your kids by the tents of the shepherds" (Song of Songs 1:8). "Go out in the footsteps of

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועיה י"ב)

[be'ikvei] the flock." Rabbi Eliezer, Rabbi Akiva, and the Rabbis, Rabbi Eliezer says: From the coal-baked loaf that the Israelites took in their hands from Egypt, from which they ate for thirty-one days, as Rabbi Shila said: You know that there were sixty-two meals for the Israelites from this coal-baked loaf, [you know] what ...

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

61 | ועמ"ש בד"ה איה סופר

המאמר מסביר את סופר כחכמה, שלמעלה מספר.

הערת קה"ת

תו"א נג, ג.

62 | וע"פ שחורה אני

הקטע מסביר את דברי סופרים כחביבים מיין התורה באמצעות ספר, סופר וסיפור, ומפנה בעצמו למאמר על "ושאבתם מים בששון". שם הסופר מוצב למעלה מהספר, כמו תורה שבעל פה מעל תורה שבכתב.

Song of Songs 7:1 ר"א: א' שיר השירים

שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי הַשּׁוֹלָמִית שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי וְנִחַן־הֶבֶךְ מִה־תִּחְזוּ בַשּׁוֹלָמִית כְּמַחֲלֵת הַמִּחְנִים:

Return, return, O Shulammitte; Return, return, that we may look upon thee. What will ye see in the Shulammitte? As it were a dance of two companies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ז, א. ושם מצייני לכאן. וראה שם מו, ג.

63 | חו"ב הם תריני רעין

אחד ממקורות הוזהר שהערת קה"ת מביאה לכך שחכמה ובינה הן "תריני ריעין דלא מתפרשיין".

Zohar II, 56a נו, אה"ב

Zohar III, 4a ד, זח"ג

הערת קה"ת

ראה זח"ב נו, א. זח"ג ד, א. ע"ל ר"פ ראה. וש"נ. [כ].

64 | חו"ב הם תריני ריעין

מקור נוסף בזהר לאותו ביטוי, המובא בהערת קה"ת.

Zohar, Beshalach 18:262-19:274 ר"ח: כ"ב-כ"ג בשלח

י"ט: ער"ד

65 | ושאבתם מים בששון

כאן נקרא כ"מים" (חכמה) שנשאבים "בששון" (בינה), ובכך מחברים ביניהם.

Isaiah 12:3 ר"ב: ג' ישעיהו

וּשְׁאֲבֹתֶם־מִים בְּשִׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה:

Therefore with joy shall ye draw water Out of the wells of salvation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 | ובזה יתחברו בחי' חו"ב

סדרת מאמרים מאוחרת יותר המפתחת את האופן שבו שאיבת המים מחברת חכמה ובינה.

הערת קה"ת

ראה בהמשך וככה — תרל"ז ע' קנו ואילך.

67 תחילת פרשת ראה; המאמר שעליה דן בצורך שחכמה ובינה יפעלו יחד בעבודת ה'.

דברים י"א:כ"ו Deuteronomy 11:26

רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

Behold, I set before you this day a blessing and a curse:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 נקודה בהיכלי

שם מוסבר הדימוי "נקודה בהיכליה"

הערת קה"ת

[עיי' לעיל] [ר"פ ראה] נ' [כ].

69 וידעת היום

"וידעת היום": הפסוק שעליו מבוסס מאמר נוסף המובא לאותו עניין

דברים ד':ל"ט Deuteronomy 4:39

וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל־לִבְּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 שלום שלום לרחוק ולקרוב

"שלום שלום לרחוק ולקרוב", הנידון באותו מאמר

ישעיהו נ"ז:ט"ט Isaiah 57:19

בֹּרָא נִיב שְׁפִתַּיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרָחוֹק וּלְקָרוֹב אָמַר הָרָפָא תִּיּוֹ:

Peace, peace, to him that is far off and to him that is near, Saith the L-RD that createth the fruit of the lips; And I will heal him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 אנשי מעשה מרננים ומרקדים

תיאור המשנה של החסידים ואנשי המעשה הרקדים עם אבוקות בשמחת בית השואבה.

סוכה נ"א ט"ז:י"ז-י"ז Sukkah 51a:16-17

... מִבְּלֵאֵי מִכְנָסִי כְהָנִים וּמַהֲמִינִיָּהוּ, מִהֵן הָיוּ מִפְּקִיעִי, וּבְהֵן הָיוּ מְדַלְקִין. וְלֹא הָיָה חֶצֶר בִּירוּשָׁלַיִם שְׂאִינָהּ מֵאִירָהּ מֵאוֹר בֵּית הַשְּׁוֹאֲבָה.

חֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מִרְקְדִין בְּפָנֵיהֶם

Mishnah: They said: he who has not seen the Simchat Bet Hashoevah has never seen rejoicing in his life 1) At the conclusion of the first festival day of Sukkot they descended to the Women's Court (Ezrat Nashim) and they would make there a great enactment. 2) And golden candlesticks were there, and four golden bowls on the top of each of them and four ladders to each, and four youths drawn from the young priests, and in their hands there were jars of oil containing one hundred and twenty ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

הערת קה"ת

סוכה נא, א.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועה י"ב)

72 ובאתעדל"ית אתעדל"יע

מובא בהערת קה"ת כמקור לעיקרון שאתערותא דלתתא מעוררת אתערותא דלעילא.

זח"א רלט, בב Zohar I, 239b

הערת קה"ת

ראה זח"א רלט, ב.

פסקה 5

73 כוס ישועות אשא

"כוס ישועות אשא": נדרש כהעלאת מלכות, הכוס, לאצילות

תהילים קט"ז:י"ג Psalms 116:13

כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא:

I will lift up the cup of salvation, And call upon the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 אם אני כאן הכל כאן

דברי הלל בשמחת בית השואבה, שהזוהר מפרש כ"אני" של השכינה

סוכה נ"ג א:ג' Sukkah 53a:3

תִּנְיָא: אָמְרוּ עֲלֵיוּ עַל הַלֵּל הַזֶּה, כְּשֶׁהָיָה שְׂמִיחָה בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֲבָה, אָמַר כֵּן: אִם אֲנִי כָאן — הַכֵּל כָּאן, וְאִם אֲנִי כָאן — מִי כָאן. הוּא הָיָה אוֹמֵר כֵּן: מְקוֹם שְׂאֵנִי אוֹהֵב — שָׁם רְגְלִי מוֹלִיכּוֹת אוֹתִי. אִם תִּבָּא אֶל בֵּיתִי — אֲנִי אָבֹא אֶל בֵּיתְךָ, אִם אַתָּה לֹא תִבָּא אֶל בֵּיתִי — אֲנִי לֹא אָבֹא אֶל בֵּיתְךָ, שְׁנֵאֲמַר: "כָּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלָיְךָ וּבִרְכִיתִיךָ".

It was taught: They said about Hillel the Elder that when he used to rejoice at the Simchat Bet Hashoevah, he used to say: If I am here, everyone is here; but if I am not here, who is here? He also used to say: "To the place that I love, there my feet take me. If you will come into my House, I will come into your house. If you will not come to my House, I will not come to your house, as it is said, "In every ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

75 ותושע לו ימינו

"הושיעה לו ימינו", אחד הפסוקים שהערת קה"ת מביאה למובאה שבזוהר

תהילים צ"ח:א' Psalms 98:1

מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי־נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לוֹ יְמִינוֹ וְזָרוּעַ קִדְשׁוֹ:

A Psalm. O sing unto the L-RD a new song; For He hath done marvellous things; His right hand, and His holy arm, hath wrought salvation for Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 ותושע לו ימינו

"ימינך תושע לך", הפסוק הנוסף שמביאה הערת קה"ת

איוב מ':יד Job 40:14

וְגַם־אֲנִי אוֹדֶךָ כִּי־תוֹשַׁע לָךְ יְמִינְךָ:

Then will I also confess unto thee That thine own right hand can save thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 חמש עליון תקיפין דסחרין לשושנה

פתחת הזוהר: חמישה עלים חזקים מקיפים את השושנה ונקראים ישועות.

ספר זוהר, הקדמה א'א'ב'ד'ד'1:1-2:4
The second mention of Elohim is separated from the third by five words, representing the five strong leaves that surround the lily, symbolic of the five ways of salvation which are the "five gates". This is alluded to in the verse "I will lift up the cup of salvation" (Ps. 116, 13). This is the "cup of benediction", which has to be raised by five fingers and no more, after the model of the lily, which rests on five strong leaves in the shape of five fingers. Thus the lily is ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

78 רגליה יורדות מות

"רגליה יורדות מות": נאמר על מלכות היורדת לעולמות התחתונים.

Proverbs 5:5:ה'ה'שלי

רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 לא יגורך רע

"לא יגורך רע": באצילות אין לרע אחיזה.

Psalms 5:5:ה'ה'הילים

כי לא אל-הפץ-רשע אתה לא יגורך רע:

For Thou art not a G-d that hath pleasure in wickedness; Evil shall not sojourn with Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 (ס"פ בלק דר"ב סע"ב) ממעיני הישועה אליו או"א

הזוהר בסוף פרשת בלק: מעיני הישועה הם אבא ואמא, ממעינות נובעים עמוקים; הוא מזכיר גם את נצח והוד.

ספר זוהר, בלק מ"ו:תצ"ז-מ"ז:תקצ"ז47:507-46:497
They then teach him enchantments and divinations and he remains with them fifty days. When the time comes for him to depart the small creature and the beasts go before him till he emerges from the mountains and from the thick darkness. When Balaam came to them, he informed them of what had happened and he sought means of assailing Israel so as to bring them back to Egypt, but G-d confounded all his wisdom. Now, too, when he saw that he could not harm Israel, without waiting to be ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

81 ששים המה מלכות

הפסוק שבמאמר שאליו מפנים, בעניין גילוי המעיין לעתיד לבוא.

Song of Songs 6:8:ה'ה'השירים

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 ומעין מבית ה' יצא והשקה

הנבואה שמעיין ייצא מבית ה' וישקה את נחל השיטים.

Joel 4:18:ה'ה'ה'ואל ד'

והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלקנה חלב וכל-אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את-נחל השיטים:

And it shall come to pass in that day, That the mountains shall drop down sweet wine, And the hills shall flow with milk, And all the brooks of Judah shall flow with waters; And a fountain shall come forth of the house of the L-RD, And shall water the valley of Shittim.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 ונהר יוצא מעדן

"ונהר יוצא מעדן... ומשם יפרד": הנהר הוא בינה, שהשפעתה מובילה לנפרדות.

Genesis 2:10:ה'ה'בראשית

ונהר יצא מעדן להשקות את-הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 והחכמה מאין תמצא

"החכמה מאין תמצא" נדרש כ"מן האין": חכמה היא בחינת אין וביטול.

Job 28:12:ה'ה'איוב

והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 ונוצר ונקח

שתי מידות משלוש עשרה מידות הרחמים, "נוצר חסד" ו"ונקה", הנדרשות כאן כמעיינות העמוקים.

Exodus 34:7:ה'ה'שמות

נוצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחסאָה ונקח לא ונקח פקד עון אבות על-בנים ועל-בני בנים על-שלשים ועל-רבעים:

keeping mercy unto the thousandth generation, forgiving iniquity and transgression and sin; and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, and upon the children's children, unto the third and unto the fourth generation.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 והנצח זו ירושלים

דרשת התלמוד "והנצח — זו ירושלים", שעל פיה מסביר אדמו"ר הזקן מדוע נצח והוד הם מעיינות.

Berakhot 58a:17:ה'ה'ברכות

במתניתא תנא משמיה דרבי עקיבא: "לך ה' הגדלה" — זו קריעת ים סוף. "והגבורה" — זו מכת בכורות. "והתפארת" — זו מתן תורה. "והנצח" — זו ירושלים. "וההוד" — זו בית המקדש.

In a Baraita it is taught in the name of R. 'Akiba : "Thine, O L-rd, is the greatness" — that refers to the division of the Red Sea. "And the power" — that refers to the smiting of the first-born. "And the glory" — that refers to the giving of the

Torah, "And the victory" — that refers to Jerusalem. "And the majesty" — that refers to the Temple.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

87 למילים Zohar, Terumah 79:781-80:791 הערת קה"ת מפנה ל האלה.

ספר זוהר, תרומה ע"ט:תשפ"א-79:781-80:791 Zohar, Terumah פ"תשצ"א

פסקה 6

88 ענין הקפות שבשמע"צ שלא נכתבו אפילו בתשבע"פ ואינו אלא מנהג

הגהת הרמ"א מתעדת את מנהג ההקפות סביב הבימה עם ספרי התורה בשמחת תורה; הערת קה"ת מביאה אותה כמקור לכך שההקפות הן מנהג.

שולחן ערוך, אורח חיים 669:1 Shulchan Arukh, Orach Chayim תרס"ט:א

... עוד נהגו לסיים התורה אף על קטן העולה אע"ג דיש אומרים דדוקא תלמיד חכם צריך לסיים [מרדכי הגהות קטנות] בזמן הזה שהחזן קורא אין לחוש [ד"ע] במקום שאין להם רק שני ספרי תורות קורין בראשונה וזאת הברכה ובשניה בראשית וחזרין ולקחין הראשונה לענייניו של יום וכן עושין כל מקום דבעינן שלשה ספרי תורות ואין להם רק שתיים (מצא כתוב):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

89 תפלת ערבית רשות

פסק התלמוד שתפילת ערבית היא רשות.

ברכות כ"ז ב:י"ד-ט"ו Berakhot 27b:14-15

כמאן דאמר, תפילת ערבית רשות. דאמר רב יהודה אמר שמואל: תפילת ערבית: רבן גמליאל אומר חובה, רבי יהושע אומר רשות. אמר אביי: הלכה כדברי האומר חובה. ורבא אמר: הלכה כדברי האומר רשות. תנו רבנן: מעשה בתלמיד אחד שקא לפני רבי יהושע. אמר לו: תפילת ערבית רשות או חובה? אמר לקה: רשות.

It is in accord with him who declared that the evening-Tefillah is voluntary; for Rab Judah said in the name of Samuel: As for the evening-Tefillah, Rabban Gamaliel declares it to be obligatory, but R. Joshua declares it to be voluntary. Abbai said : The Halakah is in agreement with him who declares it to be obligatory ; but Raba said : The Halakah is in agreement with him who declares it to be voluntary. Our Rabbis have taught : It happened that a disciple came before R. Joshua and ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

90 עיין בזהר ח"א דקל"ג ע"א

הזוהר בחיי שרה מסביר מדוע תפילת הערבית שתיקן יעקב היא רשות.

ספר זוהר, חיי שרה כ"ג:רל"ב-רמ"ג Zohar, Chayei Sara 23:232-243

91 ביום השמיני עצרת

הפסוק שבמאמר על שמיני עצרת שאליו מפנה כאן

במדבר כ"ט:ל"ה Numbers 29:35

ביום השמיני עצרת תהיה לכם קלימלאכת עבדה לא תעשו:

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועה י"ב)

On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני

דברי שלמה: החכמה נשאר רחוקה אפילו מן החכם ביותר.

קהלת ז':כ"ג Ecclesiastes 7:23

כל־זה נסיתי בחכמה אֶמְרָתִי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 ותתצב אחותו מרחוק

אחות משה עמדה מרחוק; "אחות" ו"מרחוק" יחד מצביעים על חכמה.

שמות ב':ד' Exodus 2:4

וַתִּתְּצֵב אָחִיתָּהּ מֵרָחֹק לְדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה לָּהּ:

And his sister stood afar off, to know what would be done to him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 אמור לחכמה אחותי את

"אמור לחכמה אחותי את": החכמה נקראת אחות

משלי ז':ד' Proverbs 7:4

אֹמַר לְחָכְמָה אָחִיתִי אֵת וּמַדַּע לִבִּינָה תִקְרָא:

Say unto wisdom: 'Thou art my sister', And call understanding thy kinswoman;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 כאיש אשר אמו תנחמו

"כאיש אשר אמו תנחמו": האם, בינה, קרובה

ישעיהו ס"ו:י"ג Isaiah 66:13

כַּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִנְחַמֵּנוּ כֵּן אֲנִכִּי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:

As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 אם הבנים דייקא שמחה

אם הבנים שמחה: השמחה נמשכת מבינה

תהילים קי"ג:ט' Psalms 113:9

מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם־הַבָּנִים שִׂמְחָה הִלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 | למילים Zohar, Chayei Sara 23:243-24:254 הערת קה"ת מפנה ל
האלה.
ספר זוהר, חיי שרה כ"ג:רמ"ג-23:243-24:254 Zohar, Chayei Sara
כ"ד:רנ"ד

7 פסקה

98 | **יין המשמח**
"יין המשמח": בינה היא מקור השמחה
שופטים ט"ז:י"ג Judges 9:13
ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים והלכתי
לנוע עלי העצים:

And the vine said unto them: Should I leave my wine, which
cheereth G-d and man, and go to hold sway over the trees?
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 | **בן חכם ישמח אב**
"בן חכם ישמח אב": יש לקרוא זאת כחכמה שמתגלית ומביאה שמחה
משלי י"א:1 Proverbs 10:1
משלי שלמה בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו:
The proverbs of Solomon. A wise son maketh a glad father;
but a foolish son is the grief of his mother.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 | **לפני הוי' תטהרו**
"לפני הוי' תטהרו": התשובה של יום הכיפורים, המגיעה לכתר
ויקרא ט"ז:30 Leviticus 16:30
כ"כיום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו:
For on this day shall atonement be made for you, to cleanse
you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 פסקה

101 | **ארייתי מורי**
"ארייתי מורי", הפסוק שבמאמר אחר העוסק באותו עניין
Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א
באתי לגני אחתי כלה ארייתי מורי עסבשמי אכלתי יערי עסבדבשי
שתיתי ייני עסבחלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים:
I am come into my garden, my sister, my bride; I have gath-
ered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb
with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O
friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 | **אז יבקע כשחר אורך**
"אז יבקע כשחר אורך": אור הפורץ החוצה
ישעיהו נ"ח:8 Isaiah 58:8
אז יבקע כשחר אורך וארבתה מהרה תצמח והלה לפניך צדקה כבוד הוי'
יאסף:
Then shall thy light break forth as the morning, And thy
healing shall spring forth speedily; And thy righteousness

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישועה י"ב)

shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy
rearward.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 | **ארוממך ה' כי דליתני**

"ארוממך ה' כי דליתני", הפסוק שבמאמר קשור
תהילים ל"ב:2 Psalms 30:2
ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת איבי לי:
I will extol thee, O L-RD, for Thou hast raised me up, and
hast not suffered mine enemies to rejoice over me.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 | **מי שם פה לאדם**

"מי שם פה לאדם", הפסוק שבמאמר בתורה אור, שמות
Exodus 4:11 שמות ד':י"א
ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם או מי יושם אדם או חרש או פקח או
עור הלא אנכי ה'
And the L-RD said unto him: 'Who hath made man's mouth?
or who maketh a man dumb, or deaf, or seeing, or blind? is
it not I the L-RD?
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 | **וחסידך ירננו**

"וחסידך ירננו", הגדון בוהר
תהילים קל"ב:9 Psalms 132:9
כהניף ילכשו צדק וחסידך ירננו:
Let Thy priests be clothed with righteousness; And let Thy
saints shout for joy.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 | **שבוהר ר"פ ויצא (דקמ"ח ע"ב)**

הזוהר בתחילת פרשת ויצא, שהאדמו"ר הזקן מצטט בהקשר של "וחסידך
ירננו".
ספר זוהר, ויצא א':י"א-ו':ל"ו Zohar, Vayetzei 1:11-6:36

107 | **לרחוק שנעשה קרוב**

התלמוד מפרש את "שלום לרחוק ולקרוב" כהקדמת מי שהיה רחוק
והתקרב — בעל התשובה.
ברכות ל"ד ב:י"ז-י"ח Berakhot 34b:17-18
אמר עלי על רבי חנינא וכו': מנא הני מילי? אמר רבי יהושע בן לוי:
דאמר קרא: "בורא גיב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה'
ורפאתיו". אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים כולן לא
נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם, ולעושה פרקמטיא לתלמיד
חכם, ולמהנה תלמיד חכם מנקסיו. אבל תלמידי חכמים עצמן — "עין
לא ראתה אלקים וולתה יעשה למחבה לו".

They declared concerning R. Hannina b. Dosa, etc. Whence
is this? R. Joshua b. Levi said :For the Scriptures state,
"Peace, peace to him that is far off and to him that is near,
saith the L-rd that createth the fruit of the lips; and I will
heal him" (Is.lvii. 19). R. Hiyya b. Abba said in the name of
R. Johanan : Every prophet prophesied only to marry his
daughter to a disciple of the wise, and for him who transacts
the affairs of a disciple of the wise ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

108 אחכמה והיא רחוקה ממני

חכמה שהיא "רחוקה ממני" נעשית אור המאיר בקרבה.

Ecclesiastes 7:23 קהלת ז':כ"ג

כָּל־זֶה נִסִּיתִי בְחָכְמָה אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ואתחנן

"ואתחנן", הפסוק שבמאמר שאליו מופנית ההפניה בסוף

Deuteronomy 3:23 דברים ג':כ"ג

וְאֶתְחַנֵּן אֶל־ה' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר:

And I besought the L-RD at that time, saying:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

110 והגדת לבנך

"והגדת לבנך", הפסוק שבמאמר על ההבדל בין יום טוב לשבת

Exodus 13:8 שמות י"ג:ח

וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְצֵאתִי מִמִּצְרָיִם:

And thou shalt tell thy son in that day, saying: It is because of that which the L-RD did for me when I came forth out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 שבת שבתון דיוהכ"פ

יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", ומתפרש כאן כמדרגה שלמעלה משבת

Leviticus 23:32 ויקרא כ"ג:לב

שַׁבַּת שַׁבְתוֹן הוּא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מְעַרְבַּ עֲד־עֶרֶב תִּשְׁבֹּתוּ שַׁבְתְּכֶם:

It shall be unto you a sabbath of solemn rest, and ye shall afflict your souls; in the ninth day of the month at even, from even unto even, shall ye keep your sabbath.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 10

112 בשלח פרעה גבי ולא נחם

"ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים", הפסוק שבמאמר שאליו מופנית ההפניה

Exodus 13:17 שמות י"ג:יז

וַיְהִי בִשְׁלַח פָּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פְּנִי־נָחַם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִמָּה:

And it came to pass, when Pharaoh had let the people go, that G-d led them not by the way of the land of the Philistines, although that was near; for G-d said: 'Lest the people regret when they see war, and they return to Egypt.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/likkutei-torah/sukkos/2/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק